

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Jan KROPÁČEK

**REGIONÁLNÍ A SÍDELNÍ PREFERENCE STUDENTŮ
PŘÍRODOVĚDECKÉ FAKULTY UP V OLOMOUCI**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. RNDr. Marián Halás, Ph.D.

Olomouc 2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a všechny použité prameny jsem řádně citoval a uvedl v seznamu použitých zdrojů.

V Olomouci dne 10. 5. 2009

.....

podpis

Děkuji doc. RNDr. Mariánu Halásovi, Ph.D. za veškerou pomoc a ochotné vedení bakalářské práce. Děkuji také všem studentům Přírodovědecké fakulty UP, kteří se podíleli na dotazníkovém šetření a bez nichž by tato práce nemohla vzniknout. Za trpělivost a porozumění si poděkování zaslouží i má rodina a blízcí.

Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, katedra geografie

Akademický rok 2007/2008

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

student

Jan KROPÁČEK

Obor (studijní kombinace)

Regionální geografie

Název práce:

**Regionální a sídelní preference studentů Přírodovědecké fakulty UP
v Olomouci**

Regional and settlement preferences Faculty of science PU in Olomouc students

Zásady pro vypracování:

Cílem bakalářské práce je zjistit základní regionální a sídelní preference studentů Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci, důvody preferencí, jejich variabilitu podle ročníku studia, resp. podle oborů a zjistit potencionální rozdíly v preferencích studentů geografie ve srovnání s jinými obory.

Struktura práce:

1. Úvod
2. Teoretický vstup, zhodnocení literatury
3. Metodika výzkumu
4. Prostorová diferenciací regionálních a sídelních preferencí pro zahraničí
5. Prostorová diferenciací regionálních a sídelních preferencí v ČR
6. Variabilita preferencí podle ročníku studia a podle oboru
7. Závěr
8. Shrnutí – Summary (česky a anglicky), klíčová slova – key words

Bakalářská práce bude zpracována v těchto kontrolovaných etapách:

- Studium literatury k dané tématice
- Rešerše relevantních zdrojů literatury
- Sběr dat - výzkum mezi studenty PřF UP v Olomouci
- Analýza získaných výsledků
- Syntéza - shrnutí nejdůležitějších poznatků

Rozsah grafických prací: cca 8-10 grafů, 3-5 map

Rozsah průvodní zprávy: 10 000 až 12 000 slov základního textu + práce včetně všech příloh v elektronické podobě

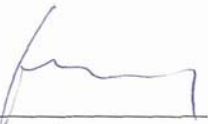
Seznam odborné literatury:

- DRBOHLAV, D. 1990a. Důvody regionálních a sídelních preferencí obyvatelstva ČR. Sborník ČSGS, č. 1, s. 13-29.
- DRBOHLAV, D. 1990b. Migrační motivace, regionální a sídelní preference obyvatelstva - teoretická východiska v československé a zahraniční literatuře. Sociologický časopis, č. 5, s. 358-374.
- SIWEK, T. 1988. Území Československa očima studentů geografie. Sborník ČSGS, č. 1, s. 31-37.
- SIWEK, T., BOGDOVÁ, K. 2007. České kulturně-historické regiony ve vědomí svých obyvatel. Sociologický časopis, č. 4, s. 1039-1053. Online - dostupné na http://sreview.soc.cas.cz/upl/archiv/files/516_07-5%20Siwek.pdf
- SLAVÍK, V., SEDLÁK, M. 1997. Sídelné a regionálne preferencie žiakov stredných škôl v Skalici. Acta facultatis rerum naturalium Universitatis Comenianae - Geographica, č. 40, s. 39-54.
- WERNEROVÁ, M. 2008. Percepce atraktivity a image krajských měst v Česku na příkladu vysokoškolských studentů z Českých Budějovic a Ústí nad Labem. Geografie - Sborník ČSGS, č. 1, s. 20-33.

Vedoucí bakalářské práce: doc. RNDr. Marián Halás, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce: 20. 6. 2008

Termín odevzdání bakalářské práce: květen 2009

vedoucí katedry

vedoucí bakalářské práce

Obsah

1 Úvod.....	7
2 Teoretický vstup, zhodnocení literatury	8
2.1 Teoretický vstup	8
2.2 Zhodnocení literatury	9
2.2.1 Zahraniční literatura.....	9
2.2.2 Česká a slovenská literatura.....	12
3 Metodika výzkumu	18
4 Prostorová diferenciacie regionálních a sídelních preferencí pro zahraničí	28
5 Prostorová diferenciacie regionálních a sídelních preferencí v ČR.....	34
6 Variabilita preferencí podle ročníku studia a podle oboru	48
7 Závěr	51
8 Shrnutí – Summary, klíčová slova – key words	52
8.1 Shrnutí – Summary.....	52
8.2 Klíčová slova – key words	53
9 Seznam použitých zdrojů.....	55
Přílohy.....	58

1 Úvod

Cílem této bakalářské práce je, za pomoci dotazníkového šetření, provést analýzu regionálních a sídelních preferencí studentů Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci. Důvodem jejího vzniku není pouze skutečnost zjistit nejvíce a nejméně preferované regiony v rámci České republiky i zahraničí, ale také odhalit jednotlivé faktory ovlivňující volby daných oblastí a sídel u respondentů. Práce se dále zabývá vyšetřením potenciálních rozdílů ve výběru regionů u studentů podle ročníků a oborů studia a rozlišením voleb regionů u posluchačů geografických a ostatních oborů.

Práce se svým zaměřením řadí do skupiny prací behaviorální geografie. Behaviorismus je psychologický směr zkoumající vnější chování jedince na základě podnětů a reakcí na ně. Na jeho principu vzniklá behaviorální geografie se vyvíjí v angloamerických zemích od 60. let 20. století a jejím hlavním cílem je výzkum chování jedince i skupin v určitém prostředí a hodnocení výběru člověka z hlediska objektivních i subjektivních faktorů. V dřívějším Československu (ale podobně také v sousedních zemích, s výjimkou Polska) se nekladl tomuto přístupu nikterak velký význam. Behaviorální geografie se na našem území začala vyvíjet až v 80. a zejména v 90. letech 20. století.

Studií, které se zaměřují podobným směrem, není proto v České republice mnoho. I z tohoto důvodu jsem si pro vypracování bakalářské práce zvolil toto zajímavé a málo zmapované téma.

2 Teoretický vstup, zhodnocení literatury

V této kapitole shrnuji nejdůležitější poznatky o vývoji a působení behaviorální geografie a popisuji základní literaturu nezbytnou pro vznik mé bakalářské práce.

2.1 Teoretický vstup

Jak už bylo naznačeno v krátkém úvodu textu, teoretickým zaměřením se práce řadí do skupiny behaviorálních prací. Behaviorismus, který původně vznikl jako psychologický směr ve Spojených státech amerických a jeho zakladatelem byl J. B. Watson (1878-1958), vychází z metody, že chování je podmíněno určitým stimulem bez ohledu na vnitřní podmínky. Zdůrazňuje tedy pouze objektivní skutečnosti. Název je odvozen z anglického slova „*behavior*“, které v překladu znamená „*chování*“. Při vytváření popisované teorie bylo mimo jiné využito také zkušeností s chováním zvířat. Ve 30. letech 20. století se na jeho základě vytvořil neobehaviorismus, který předpokládá, že subjekt přijímané informace aktivně přepracovává a že tedy mezi stimul a reakci vstupují i vnitřní nepozorovatelné procesy. Původně psychologická metoda se rozšířila i do dalších oborů. Výrazně ovlivnila zejména sociologii. Tohoto psychologického směru a jeho myšlenek využili posléze i geografové, kteří začali zkoumat vnímání a hodnocení prostoru jedincem. Důležitou skutečností v behaviorální geografii nejsou pouze objektivní znalosti, ale ve velké míře je rozhodování každého člověka ovlivňováno řadou subjektivních pocitů. Data, která se získávají s pomocí výzkumů založených na tomto principu, slouží ke zjištění vztahů jednotlivce k prostředí v němž žije, přičemž behaviorální geografie předpokládá, že subjektivní (psychologická) hlediska vztah výrazně ovlivňují. Výzkum těchto vztahů má značný praktický význam, například z hlediska územního plánování, migračních teorií apod. (Brugger 2006, Holubová 2005)

Názor na behaviorální metody v jejich původní podobě, je poměrně rozporuplný. Kriticky je pohlíženo na zdůrazňování objektivních faktorů bez ohledu na subjektivní hlediska. Tato skutečnost byla také důvodem vzniku výše zmíněného neobehaviorismu.

Jedním ze základních pojmů behaviorální geografie jsou mentální mapy, které jsou zpravidla definovány jako: „...grafické vyjádření představ člověka o geografickém prostoru, nejčastěji o jeho kvalitě nebo uspořádání“ (Drbohlav 1993, s. 34). Dalším důležitým termínem jsou sídelní preference, které vyjadřují zájem lidí o určité prostředí (v teorii se často vyskytuje i obecnější termín - prostorové preference). Faktorem, který zásadně ovlivňuje vztah jedince k určitému prostředí je lidské vnímání, tedy percepce. S otázkou vnímání prostředí úzce souvisí v odborné literatuře používaný pojem neighbourhood effect (efekt sousedský), který vyjadřuje skutečnost, že jednotlivci výrazně lépe hodnotí prostředí jemu známé a naopak nahlíží negativně na území, o kterém není informován.

2.2 Zhodnocení literatury

Pro potřeby bakalářské práce a pochopení základních principů pro její tvorbu bylo nutností seznámit se s informacemi, které jsem čerpal z různých zdrojů. Jednalo se převážně o články v odborných časopisech, knižní zdroje, ale významná zjištění se mi podařilo objevit i na internetu. Přehled zásadních literárních zdrojů uvádím v části 2.2.1 a 2.2.2 textu.

2.2.1 Zahraniční literatura

Stěžejní prací behaviorální geografie se stala kniha *The Image of the City* K. Lynche (Lynch 1960), která roku 2004 vyšla v češtině pod názvem *Obraz města*. Jednalo se o dílo, které se velkou měrou podílelo na dalším rozvoji tohoto oboru. Autor v práci popisoval výsledky, které získal za pomoci terénního výzkumu v amerických městech Bostonu, Jersey City a Los Angeles. Pokusil se zjistit, jak na vybraná města (jednotlivé části města) nahlíží jejich obyvatelé. Metoda, kterou zvolil, byla poměrně revoluční - respondenti byli osloveni, aby sami vytvořili mapu města pouze pomocí informací, které znají a mají uložené v podvědomí, tzv. kognitivní mapu. Tento způsob poskytuje podle autora informace, které jsou jinými metodami pouze těžko zachytitelné. Někteří další behaviorální geografové, např. J. R. Gold (Gold 1980), však usuzují, že tento výzkum je nedokonalý zejména z hlediska různých schopností kreslení u respondentů.

V 70. letech navázal na knihu K. Lynche britský autor B. Goodey (Goodey 1971), který oslovil obyvatele Birminghamu s cílem zjistit jejich percepci města (zejména jeho centra). Šetření provedl ve spolupráci s tamní poštou a setkal se s velkým zájmem veřejnosti, která uvítala možnost podílet se alespoň částečně na plánovacím procesu města. Znovu se tak potvrdil velký význam takto koncipovaných studií. Pro výzkum byla použita podobná metodika jako v případě práce K. Lynche. Respondenti sami kreslili mapy a z nich pak autor článku vytvořil závěry.

V tomto období začalo vznikat velké množství článků s příbuznou tematikou. V roce 1973 vydali R. M. Downs a D. Stea sborník příspěvků od 19 různých autorů, kteří se zabývají výzkumem percepce, kognitivním mapováním apod. (Downs, Stea ed. 1973). Několik nejdůležitějších studií z tohoto sborníku zde v krátkosti zmiňuji.

Mezi publikované autory patřil např. D. Appleyard (Appleyard, In: Downs, Stea ed. 1973) se svým teoreticky orientovaným článkem uveřejněným na základě výzkumu ve Venezuele a Bostonu. Zabýval se problematikou percepcí a znalostí prostředí měst.

Dalším autorem byl P. Orleans (Orleans, In: Downs, Stea ed. 1973) zabývající se vlivem sociálního postavení obyvatel Los Angeles na prostorové znalosti města.

Objasnění mentálních map, vytvořených středoškolskými studenty, ve své práci popsal T. F. Saarinen (Saarinen, In: Downs, Stea ed. 1973). Zkoumanou oblastí byl celý svět. Faktory, které ovlivňovaly volby respondentů hodnotil z hledisek kulturních, velikostních, vzdálenostních a také aktuálních událostí v daném regionu.

Součástí sborníku byl také příspěvek P. R. Goulda (Gould, In: Downs, Stea ed. 1973), autora pojmu „mentální mapa“. Tato mapa, podle jeho názoru, zobrazuje území tak, jak jej zaznamenává lidský mozek, tzn. je deformovaná z důvodu různých myšlenkových pochodů a informačních toků. Součástí článku byl také výzkum sídelních preferencí u obyvatel Spojených států amerických, Evropy a afrických států Nigérie a Ghany.

P. R. Gould společně s R. R. Whitem již před vznikem zmíněného sborníku publikovali článek *The Mental Maps of British School Leavers* (Gould, White 1968).

V tomto příspěvku se autoři snažili již více zaměřit na problematiku a metodologii podobných výzkumů. Hlavním tématem byl výzkum lidských preferencí jednotlivých sídel. Základní předpoklad byl, že „...nejrůznější informační toky dopadající na jedince se prostřednictvím jeho osobních charakteristik modifikují a uspořádávají do prostorových preferencí“ (Gould, White 1968, s. 161). Zkoumán byl vzorek studentů z 23 škol ve Velké Británii, kteří měli za úkol určit pořadí jednotlivých britských hrabství dle svých preferencí. Zjištěním bylo, že výsledné mapy vznikají jako kombinace skutečné mapy obsahující obecné trendy a lokálního efektu, který je závislý na poloze výzkumného místa.

Zvyšující se zájem o danou problematiku se podepsal na vzniku knihy stejné dvojice autorů *Mental Maps* (Gould, White 1974). Jednalo se o důležité dílo zkoumající problematiku percepce prostorových představ a mentálních map. Text také shrnoval výsledky několika důležitých výzkumů sídelních preferencí, které proběhly na území Spojených států amerických, Velké Británie, Švédska, Nigérie, Ghany, Tanzanie a Malajsie. Autoři se dále zabývali faktory ovlivňujícími preference lidí a řešili i otázky velkého významu tvorby mentálních map (zejména u klíčové části populace, která ovlivňuje vývoj světových oblastí).

Faktory ovlivňujícími sídelní preference dotazovaných se ve své práci zabývá S. E. White (White 1981). Zjištěné výsledky, z odpovědí více než 1000 respondentů z 6 amerických měst, srovnává se skutečnou migrací obyvatelstva. Důvody, které se nejvíce podílejí na migraci, jsou podle tohoto výzkumu z velké části odlišné od důvodů ovlivňujících preference. Preference jsou více nezávislé na rodinných a přátelských vazbách, do popředí se dostávají spíše rekreační možnosti regionu. Na migraci působí daleko více klimatické a ekonomické podmínky oblastí.

Zajímavou studii zabývající se představami o světě a jejich rozdíly v závislosti na lokalitě a kultuře daného regionu publikoval, již dříve zmíněný, T. F. Saarinen (Saarinen 1987). Pokusil se analyzovat nakreslené mapy respondentů podle oblastí, které se nacházely ve středu mapy. Zkoumaný vzorek populace tvořili studenti geografie ze 49 zemí světa. Studie prokázala, že u 80 % dotazovaných stále převažuje eurocentrická představa světa. Autor tyto závěry dále srovnává s historickým vývojem představ o mapě světa.

Posledním zmíněným zahraničním autorem, který použil mentální mapy pro zjištění znalostí světa u studentů učitelských kombinací je J. J. Chiodo (Chiodo 1993). Z výzkumu vyplynula skutečnost, že většina respondentů (jednalo se o studenty negeografických oborů) měla s tvorbou mapy problémy. Dále autor konstatoval, že lepších výsledků docílili muži než ženy a studenti učitelství pro střední školy před budoucími učiteli na základních školách.

2.2.2 Česká a slovenská literatura

Zatímco ve světové literatuře se behaviorální přístup vyvíjí již od 60. let 20. století, v bývalém Československu a podobně také v ostatních zemích střední Evropy, se takto zaměřené práce objevují až v 80. a ve větší míře zejména v 90. letech 20. století.

Jedním z prvních článků zkoumajících sídelní preference obyvatelstva je práce M. Hrdličky (Hrdlička 1983). Jejím hlavním cílem bylo zjistit, s pomocí anketního výzkumu, atraktivitu sídelních prostorů Čech. U respondentů zjišťoval potenciální cíle migrace, příčiny a důvody jejich voleb a také spokojenost se současným bydlištěm dotazovaných. Za výhodnou a vhodnou skupinu pro dotazování považoval autor studenty vysokých škol, zejména pro jejich znalosti a schopnosti odborné i všeobecné. Dalším důvodem výběru tohoto vzorku populace byla i skutečnost, že migrace je u studentů, v souvislosti s ukončením studia a následným nástupem do zaměstnání, poměrně velmi pravděpodobná. Na předních příčkách v atraktivitě jednotlivých lokalit se umístila místa s dobrými environmentálními podmínkami, zejména jižní Čechy, horské oblasti Čech a větší města, která nejsou strukturálně postižena velkými průmyslovými komplexy nebo těžební činností. Tato města se naopak umístila na spodních místech vytvořeného žebříčku. Ten byl tvořen součtem hodnot získaných z odpovědí respondentů, kteří jednotlivá místa známkovali podle atraktivit na stupnici 1 až 3. Autor poté srovnal výsledky se skutečnou migrací v Československu v letech 1961 – 1975.

Další prací vzniklou v 80. letech byl článek M. Mrklasové (Mrklasová 1988) zkoumající migrační a sídelní preference u studentů středních škol v Ústí nad Labem. Dotazování ve výzkumu hodnotili celé území bývalého Československa. Nejlépe

hodnocenými byly i v tomto případě jižní Čechy, Praha a její okolí. Rozhodujícími faktory voleb se ukázalo životní prostředí a u Prahy společensko-kulturní vyžití. Nejhůře naopak dopadly průmyslové oblasti severních Čech, Ostravsko a převážná část Slovenska. Důvody tohoto výběru autorka spatřovala ve špatných environmentálních podmínkách. Proti Slovensku hovořila zejména velká vzdálenost, odlišná kultura a mentalita tamních obyvatel.

Ve stejném roce publikoval svůj článek také T. Siwek (Siwek 1988). Jeho tématem byla problematika percepce informace o území. Jako cílovou skupinu svého výzkumu zvolil studenty odborné i učitelské geografie z Přírodovědecké fakulty a Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze. Výzkum, narozdíl od předchozích zmíněných prací, probíhal odlišnou metodou, kdy dotazovaným byla přidělena mapa Československa s pravidelnou čtvercovou sítí (každý čtverec představoval území o rozloze 30 x 30 km) a respondenti měli za úkol ohodnotit všechny čtverce z hledisek oblíbenosti a návštěvnosti území. Hodnotící škála byla stanovena stupnicí 1 až 10. Nejvíce navštěvovanými místy byly Praha, Krkonoše a Českobudějovicko, na území Slovenska oblast Vysokých Tater a Bratislava. Nejméně navštívené byly oblasti východního a jižního Slovenska. Z hlediska oblíbenosti zvítězila centrální pohoří Slovenska, na dalších místech se umístily jižní Čechy a jižní Morava, dále pak pohoří v severní části území Česka. Nejmenší oblíbenost mělo Ostravsko, severní Čechy a jižní část Slovenska. V závěru autor zjišťoval závislost znalosti území na jeho hodnocení. Prokázalo se, že území známá získávají u většiny respondentů vyšší bodové ohodnocení.

Nejvýznamnějším autorem článků zabývajících se zejména tématem migrace obyvatelstva byl, z hlediska množství prací i jejich přínosu, D. Drbohlav. Jednou z jeho prvních studií byla práce, zaměřující se na atraktivitu měst v Československu z hlediska migrace (Drbohlav 1989). Města s počtem obyvatel vyšším než 10 000 hodnotil dle migračního salda ve třech časových etapách. Zjištěním tohoto průzkumu byla skutečnost, že u měst s výraznou migrační atraktivitou dochází častěji ke změnám jejich migrační atraktivity. Důvody migrace spatřoval u početně větších měst především v pracovních a studijních faktorech, u menších měst byly rozhodujícími zdravotní a environmentální hlediska.

Prací autora (Drbohlav 1990a) byla také analýza sídelních preferencí a jejich příčin u středoškolských studentů z Prahy, Ústí nad Labem a Pelhřimova. Záměrně byla zvolena města s odlišnými charakteristikami životní úrovně. Studenti byli voleni podle podobných faktorů jako v mnou zpracovávané práci, tedy tak, aby byla zastoupena rovnoměrně obě pohlaví i typy školy. Základním motivem práce byla otázka, zda a do jaké míry jsou ovlivňovány sídelní preference u studentů polohou a charakterem jejich bydliště. Na předních příčkách se znovu umístily horské regiony (Krkonoše, Šumava, Tatry) a další místa s dobrou kvalitou životního prostředí (jižní Čechy). Vysoce preferovaná byla i velká a středně velká města (Praha, Brno, Liberec, České Budějovice, Hradec Králové, Karlovy Vary, Tábor). Společným znakem u studentů ze všech měst jsou preference spojené s kvalitním životním prostředím, u větších měst jsou základními ovlivňujícími faktory zejména kulturní a společenské vyžití. Rozdíl v sídelních preferencích byl nejvíce patrný u studentů z Pelhřimova, u jejichž odpovědí se výrazně projevil tzv. neighbourhood effect, který autor dále charakterizuje jako fakt, „... že jedinec obecně nejvíce preferuje místo svého současného dlouhodobého bydliště“ (Drbohlav 1990a, s. 56). Tato skutečnost se naopak neobjevila u respondentů z Ústí nad Labem. Převažujícím důvodem byla i v tomto případě kvalita životního prostředí.

Ve stejném roce vznikla další práce zmiňovaného autora (Drbohlav 1990b). Tento příspěvek byl zaměřen na možnosti zpracování dat o sídelních preferencích prostřednictvím různých statistických metod. Zdrojem dat se stal výzkum „Šetření třídní a sociální struktury obyvatelstva ČSSR“, který probíhal u náhodně vybraných respondentů z území celého Československa v roce 1984. Statistickými metodami byly shluková a faktorová analýza. Z výsledků zaujala především relativní podobnost v preferencích tehdejšího Jihočeského, Jihomoravského a Východočeského kraje. Specifické postavení znovu získala Praha. Faktorem nejvíce ovlivňujícím preference bydlení bylo, i u této skupiny respondentů, především kvalitní životní prostředí.

D. Drbohlav publikoval v roce 1990 ještě jeden článek, ve kterém se pokusil shrnout nejdůležitější názory českých i zahraničních autorů k tématu sídelních a migračních motivací (Drbohlav 1990c). Definoval v něm několik základních pojmů, např. sídelní preference a migrace, dále se zabýval metodologií výzkumu, použitím „měkkých“ a „tvrdých“ dat a jejich následnou interpretací. Zajímal se také o faktory,

kteřé ovlivňují preference jednotlivých geografických prostorů, a následně je dělí na faktory socioekonomické, politickosprávní, přírodní a sociodemografické. Závěr práce obsahoval pravidelnosti preferencí ovlivněné osobními charakteristikami respondentů. Zabýval se také tzv. neighbourhood effect a závislostí migrace na vzdělání dotazovaných.

Jedním z nejnovějších odborných článků, které vznikly na území bývalého Československa, byla práce slovenských geografů V. Slavíka a M. Sedláka (Slavík, Sedlák 1997). Tato studie se zaměřila, podobně jako předchozí práce, na sídelní a regionální preference, v tomto případě u studentů dvou středních škol ve městě Skalica. Nezabývá se ovšem pouze samotnými preferencemi, ale snaží se za pomoci anketního šetření zjistit také migraci respondentů v minulosti, znalosti a osobní zkušenosti dotazovaných s jednotlivými regiony a také spokojenost se sídlem jejich škol. Výsledná data poté autoři vyhodnotili a vzájemně srovnali podle pohlaví, druhu školy a ročníků. Nejvíce preferovanou oblastí byl region Vysokých Tater, dále pak velká města (především Bratislava). I v tomto případě byly regionální preference studentů velmi ovlivněny faktorem kvality životního prostředí.

Významnou studií je práce T. Siwka a K. Bogdové (Siwek, Bogdová 2007). Zabývá se postavením kulturně-historických regionů na území České republiky. Povědomí o nich zjišťovali autoři u obyvatel žijících v těchto regionech (vnitřní faktor) a obyvatel, kteří žijí mimo zkoumané území (vnější faktor). Pro výzkum existence regionů byly využity tzv. mentální mapy (Lynch 1960). Šetření se zúčastnilo 1203 respondentů z celého území České republiky a hlavním cílem bylo zjistit, jak pohlížejí dotazovaní na existenci historických zemí na našem území - Čech, Moravy a Slezska. Respondenti dále mohli do mapy zakreslit i hierarchicky nižší regiony (např. Valašsko, Chodsko). Další částí šetření byly i otázky směřující ke zjištění povědomí dotazovaných o národopisných regionech České republiky. Výzkum prokázal dobré znalosti většiny respondentů, 60 % z nich nemělo problém zakreslit do přiložené mapy tři historické země, poměrně známými byly i další regiony (Haná, Valašsko, Moravské Slovácko, Chodsko).

Poslední odbornou prací, která se zajímá o percepce atraktivity krajských měst v České republice byla diplomová práce M. Wernerové (Wernerová 2006). V této práci

autorka zjišťovala za pomoci dotazníkového šetření na studentech vysokých škol v Českých Budějovicích a Ústí nad Labem atraktivitu a image všech krajských měst České republiky. Respondenti byli studenty různých fakult z těchto dvou měst, významně zastoupeny byly i geografické obory z Přírodovědecké fakulty UJEP v Ústí nad Labem a Pedagogické fakulty JU v Českých Budějovicích. Dotazník byl rozdělen do dvou částí. První část tvořily otázky na percepci dotazovaných, druhá část se zajímala o preference respondentů. Důvodem rozdělení dotazníku na dvě části byla skutečnost, kterou autorka vysvětluje tak, že „...*preference totiž mohou být ovlivněny nestandardními a náhodnými činiteli, například rozdílnými osobními zkušenostmi a zážitky...tento předpoklad se projevil v mnohem vyšší variabilitě názorů v případě preferencí než v případě percepce*“ (Wernerová 2006). Dotazníky byly dále tematicky strukturovány do oblastí ekonomické úrovně, bydlení, životního prostředí a rekreace. Pro srovnání výsledků terénního šetření použila autorka dále statistická data (socioekonomické ukazatele) a také údaje z průzkumů agentur pro výzkum veřejného mínění. Pořadí jednotlivých měst se u studentů z Českých Budějovic a Ústí nad Labem výrazně nelišilo: Studenti z Českých Budějovic nejvíce preferovali právě toto město, na dalších místech se umístil Hradec Králové a Praha. Naopak nejhůře dopadla trojice měst Zlín, Ústí nad Labem a Ostrava. U studentů z Ústí nad Labem zvítězila Praha, následoval Liberec a České Budějovice. Nejhůře skončila znovu trojice stejných měst jako v případě studentů z Českých Budějovic. Tyto výsledky autorka přisuzuje dobrým pracovním podmínkám v Praze a kvalitnímu životnímu prostředí v ostatních městech na čele žebříčku. Naopak postavení Ústí nad Labem a Ostravy je podle ní způsobeno negativním vnímáním dvojice strukturálně postižených měst. Závěrem bylo konstatováno, že se u studentů projevila „...*silná polarita – Čechy vs. Morava, jako šíře chápaný sousedský efekt*“ (Wernerová 2006).

Tématu této bakalářské práce se ovšem nedotýkají pouze odborné studie. Zdrojem informací byly i články v tisku. Za zmínku jistě stojí zejména článek E. Moniové a L. Kičmerové v Lidových novinách (Moniová, Kičmerová 2005). Autorky zkoumaly atraktivitu 71 českých měst. Zvolily hodnocení pomocí 13 rozličných kritérií tak, že každé město bylo ohodnoceno ve všech kritériích 1 až 71 body. Celkové pořadí měst pak bylo vytvořeno součtem získaných bodů ve všech kategoriích. Mírným nedostatkem tohoto šetření bylo ovšem použití absolutních hodnot. Počet např. vysokoškolsky vzdělaných v daném městě se už dále

nepřepočítával na celkový počet obyvatel, velká města tak byla zvýhodněna oproti menším. Vítězem výzkumu se stalo hlavní město Praha, na 2. až 7. pozici se umístila další velká města (Hradec Králové, České Budějovice, Pardubice, Brno, Plzeň, Olomouc). Ostatní krajská města, s výjimkou Ústí nad Labem, byla do 20. místa tabulky. Z hlediska polohy měst v krajích nejlépe dopadla města ze Středočeského kraje, 5 z nich se prosadilo do první dvacítky žebříčku (Kolín, Mladá Boleslav, Beroun, Benešov a Příbram). Nejhůře se naopak umístila města s vysokou nezaměstnaností (Jeseník, Bruntál) a města strukturálně postižená průmyslem nebo těžbou (Most, Sokolov, Karviná).

Zajímavým zdrojem informací zjištěných průzkumem, který zpracovala agentura STEM, byl článek J. Vacy v MF Dnes (Vaca 2005). Bylo v něm osloveno 15 000 respondentů, kteří odpovídali na otázku, zda by byli ochotni žít na jiném místě. Výsledek tohoto průzkumu znovu poměrně dobře potvrzuje skutečnosti zjištěné i v předchozích pracích. Nejvíce spokojeni s místem bydliště (mají nejmenší zájem žít jinde) jsou lidé v Jihočeském a Jihomoravském kraji, naopak největší ochotu stěhovat se do jiného regionu projevíli respondenti z Ústeckého a Karlovarského kraje.

3 Metodika výzkumu

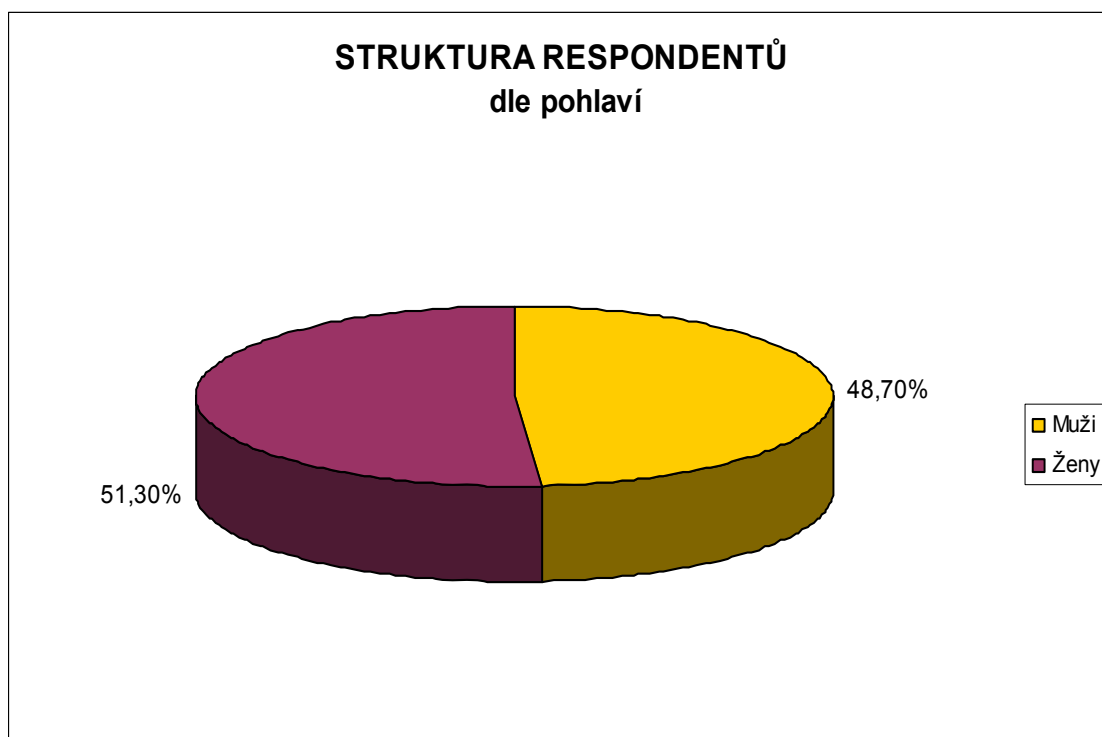
K vypracování zvoleného tématu bylo nutné získat data a údaje od studentů Přírodovědecké fakulty UP. Pro terénní výzkum jsem zvolil formu dotazníkového šetření, které probíhalo v období 23. 2. 2009 - 12. 3. 2009 v prostorách Přírodovědecké fakulty UP, částečně pak také na vysokoškolských kolejích UP.

Pokusil jsem se vybrat dostatečně reprezentativní vzorek respondentů tak, aby splňoval nároky na strukturu podle ročníků, oborů a pohlaví. Podle M. Wernerové (Wernerová 2006) je pro podobné výzkumy nejvhodnějším vzorkem respondentů náhodný výběr z nich. Ten ovšem nebylo možné, vzhledem k velkému počtu dotazníků i studentů z ostatních fakult, uskutečnit. Zvolil jsem proto jinou metodu, která preferovala výběr studentů podle oborů a ročníků studia. První skupinu, kterou jsem oslovil a požádal o spolupráci, tvořili studenti 3. ročníku Regionální geografie, tedy mého oboru. Důvodem byla zejména osobní znalost respondentů, ale zároveň také jejich odborný přístup k danému tématu. Výsledek odpovídal původním předpokladům, že tato skupina dotázaných studentů je schopna kvalifikovaně odpovídat, a také mi potvrdil skutečnost, že vyplnění dotazníku nepůsobí respondentům žádné potíže. Proto jsem se rozhodl pokračovat obdobným postupem. Vyhledal jsem jednotlivé katedry Přírodovědecké fakulty UP a na nich zvolil minimálně jednu cílovou skupinu (obor studia) pro dotazníkové šetření. Vybral jsem skupiny zahrnující velký počet studentů nebo také obory zásadní pro danou katedru a ve Studijní agendě (STAG) jsem našel jejich vyučovací hodiny. Poté jsem, za výrazné pomoci vedoucího této práce, oslovil vyučující vybraných předmětů, kteří mi vyšli vstříc bez jakýchkoliv komplikací, a bylo tedy možné provést dotazníkové šetření studentů. Také studenti ostatních oborů v drtivé většině neměli s vyplňováním dotazníku žádné problémy a touto metodou se mi podařilo získat přibližně 2/3 celkového počtu vyplněných dotazníků.

Pro druhou část výzkumu jsem využil svého ubytování na vysokoškolských kolejích a znalosti několika studentů dalších oborů na Přírodovědecké fakultě, které jsem požádal o pomoc s rozšířením dotazníků mezi jejich spolužáky. Tato metoda přinesla menší, přesto významný počet dotazníků. Celkově bylo respondenty vyplněno 351 dotazníků. Z tohoto počtu se pouze u 6 z nich vyskytly chyby, které znehodnotily dotazník natolik, že musel být vyřazen. Některé další dotazníky nebyly vyplněny úplně,

ale nejednalo se o pochybení, která by měla zásadní vliv na objektivitu šetření. Závěrečný soubor šetřeného vzorku studentů Přírodovědecké fakulty UP byl tak tvořen z 345 validních dotazníků.

Struktura vybraného souboru studentů byla, jak je již nastíněno výše, tvořena tak, aby vzorek respondentů byl co nejvíce reprezentativní. Z celkového počtu správně vyplněných dotazníků bylo 177 (51,30 %) zodpovězeno ženami a 168 (48,70 %) muži. Viz Obr. 1 a Tab. 1

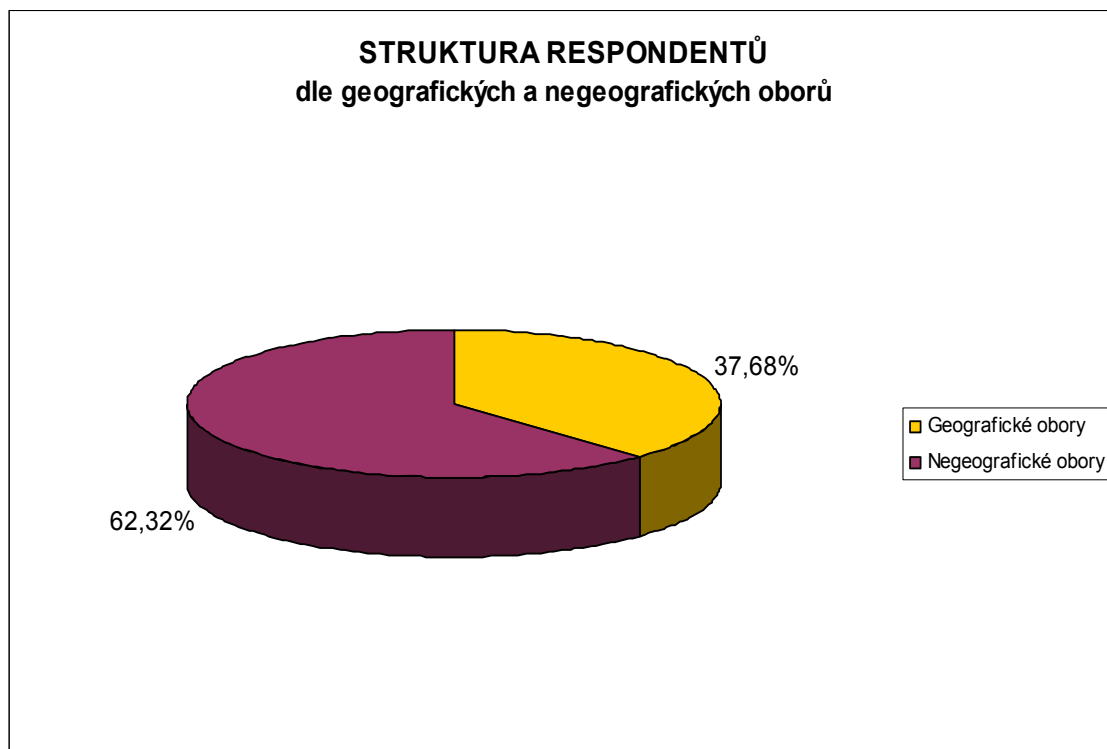
Obr. 1 Struktura respondentů dle pohlaví

(pozn.: Pokud není uvedeno jinak, zdroje u obrázků a tabulek jsou čerpány z dotazníkového šetření)

Tab. 1 Struktura respondentů dle pohlaví

Pohlaví	Celkový počet	Podíl %
Ženy	177	51,30 %
Muži	168	48,70 %

130 odpovídajících (37,68 %) uvedlo do kolonky obor studia odbornou, nebo učitelskou geografii (v kombinaci s dalším oborem), zbylí studenti navštěvovali, dle odpovědí v dotaznících, ostatní negeografické obory Přírodovědecké fakulty. Viz Obr. 2 a Tab. 2

Obr. 2 Struktura respondentů dle geografických a negeografických oborů

Tab. 2 Struktura respondentů dle geografických a negeografických oborů

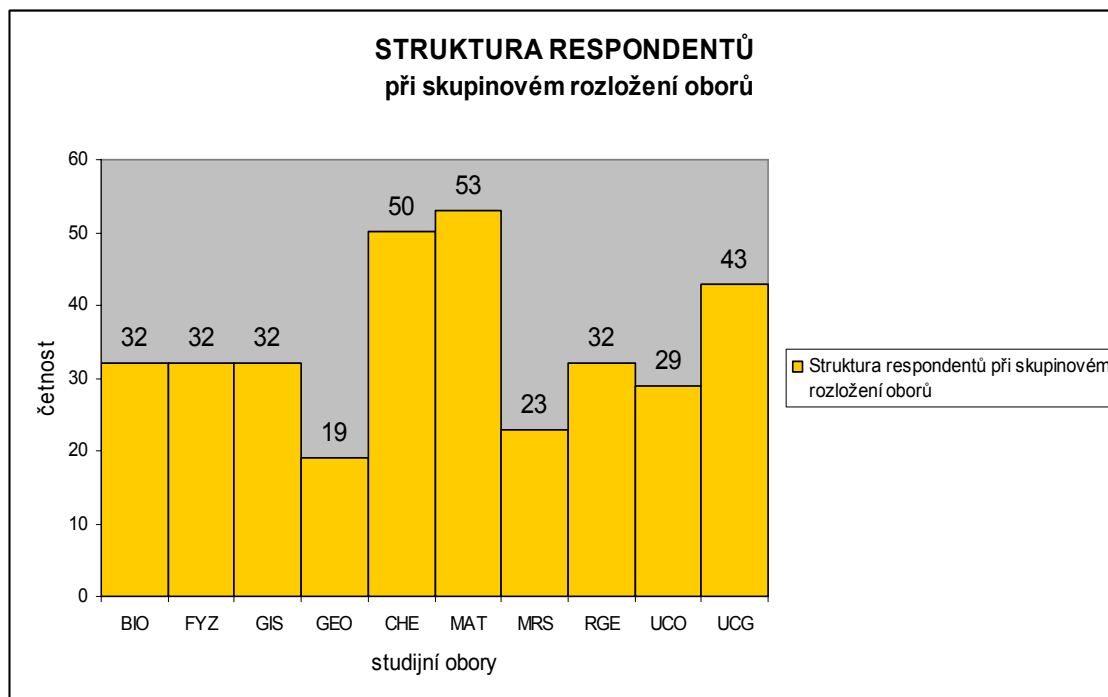
Obor studia	Celkový počet	Podíl %
Geografické obory	130	37,68 %
Negeografické obory	215	62,32 %

Nejvíce dotazníků vyplnili studenti oborů Regionální geografie a Geografie a geoinformatika. Oba obory zastupovala skupina 32 studentů (9,28 %), naopak početně nejmenší účast na dotazníkovém výzkumu měli studenti oborů Anorganická chemie, Učitelství chemie a fyziky a Molekulární a buněčné biologie, ze kterých se zúčastnil vždy pouze 1 student (0,29 %) každého z oborů. Šetření se zúčastnili studenti 28 oborů nebo jejich kombinací. Viz Tab. 3

Tab. 3 Struktura respondentů dle oborů studia
(pozn.: geografické obory jsou vyznačeny kurzívou)

Obor studia	Celkový počet	Podíl %
Anorganická chemie	1	0,29 %
Aplikace matematiky v ekonomii	14	4,06 %
Aplikovaná fyzika	6	1,74 %
Aplikovaná chemie	19	5,51 %
Biofyzika	2	0,58 %
Biologie – geologie	4	1,16 %
<i>Biologie – geografie</i>	<i>29</i>	<i>8,41 %</i>
Ekochemie	10	2,90 %
Fyzika	2	0,58 %
Fyzika – výpočetní technika	2	0,58 %
<i>Geografie – geoinformatika</i>	<i>32</i>	<i>9,28 %</i>
Geologie	19	5,51 %
Chemie – biologie	9	2,61 %
Chemie – fyzika	1	0,29 %
Informatika	28	8,12 %
Management v chemii	20	5,80 %
Matematika – biologie	4	1,16 %
Matematika a její aplikace	11	3,19 %
<i>Mezinárodní rozvojová studia</i>	<i>23</i>	<i>6,67 %</i>
Molekulární a buněčná biologie	1	0,29 %
Ochrana a tvorba životního prostředí	21	6,09 %
Optika a optoelektronika	8	2,32 %
Optometrie	14	4,06 %
<i>Regionální geografie</i>	<i>32</i>	<i>9,28 %</i>
Systematická biologie	10	2,90 %
Tělesná výchova – biologie	9	2,61 %
<i>Tělesná výchova – geografie</i>	<i>9</i>	<i>2,61 %</i>
<i>Geografie – historie</i>	<i>5</i>	<i>1,45 %</i>
Celkem	345	100 %

Pro potřeby výzkumu spojené především s jeho objektivitou jsem některé málo početně zastoupené obory soustředil do větších skupin, tak aby zůstala zachována struktura těchto oborů z hlediska jejich náplně. Viz Obr. 3 a Tab. 4

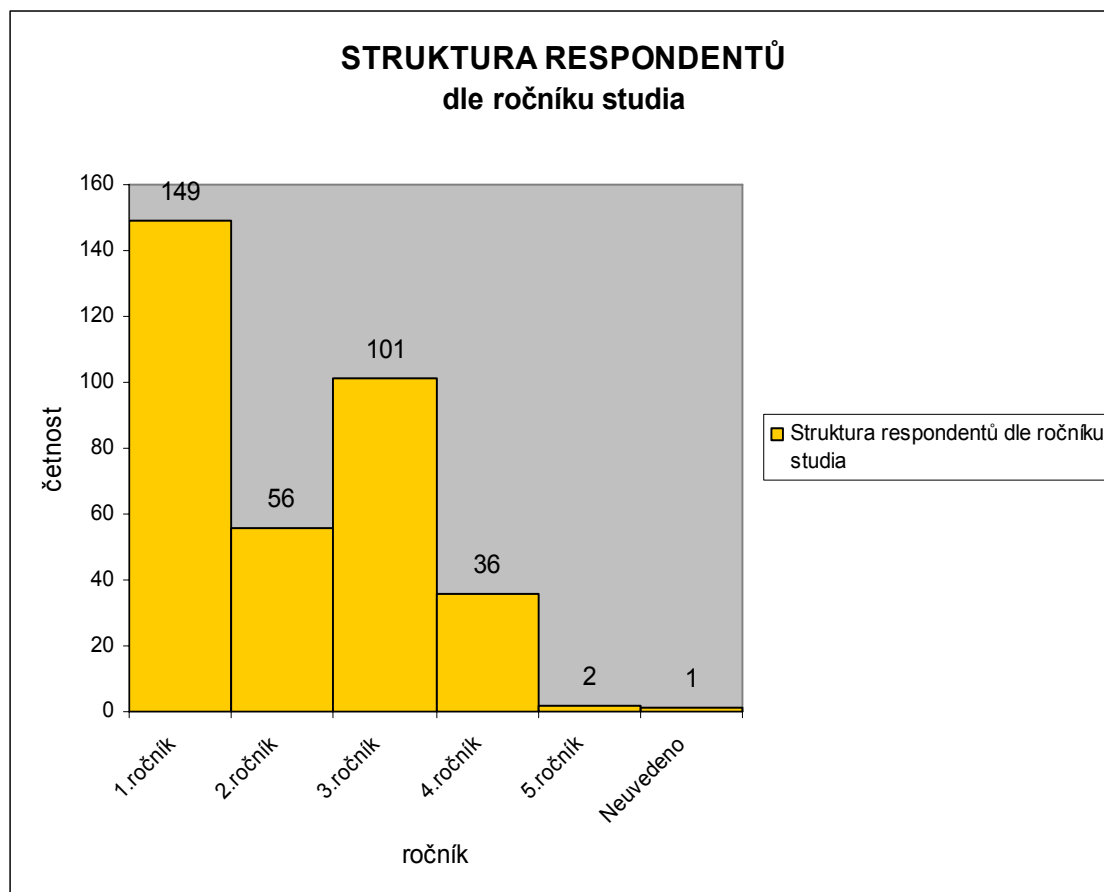

Obr. 3 Struktura studentů dle skupinového rozložení oborů studia

Tab. 4 Struktura studentů dle skupinového rozložení oborů studia

Sloučené obory	Zkratka oboru v obr. 3	Celkový počet	Podíl %
Biolog. obory, ochrana životního prostředí	BIO	32	9,28 %
Fyzikální obory, optika a optoelektronika	FYZ	32	9,28 %
Geografie a geoinformatika	GIS	32	9,28 %
Geologické obory	GEO	19	5,51 %
Chemické obory	CHE	50	14,49 %
Matematické obory a informatika	MAT	53	15,36 %
Mezinárodní rozvojová studia	MRS	23	6,67 %
Regionální geografie	RGE	32	9,28 %
Učitelské kombinace bez geografie	UCO	29	8,41 %
Učitelské kombinace s geografii	UCG	43	12,46 %

Z hlediska ročníků studia nebylo složení tohoto vzorku respondentů zcela vyrovnané. U většiny oborů jednoznačně převládali studenti 1. ročníků, kterých se celkově na vyplnění dotazníků podílelo 149 (43,19 %). Většinové zastoupení těchto respondentů ovšem odpovídá početnímu složení ročníků. Viz Obr. 4 a Tab. 5

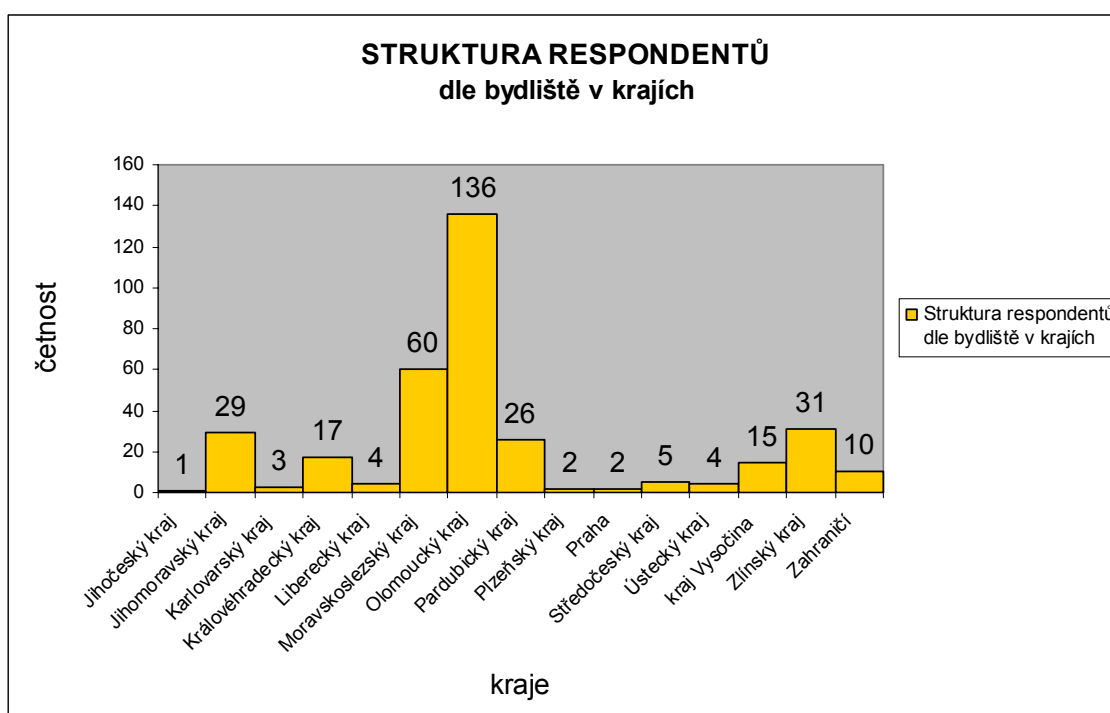
Obr. 4 Struktura respondentů dle ročníku studia

Tab. 5 Struktura respondentů dle ročníků studia

Ročník	Celkový počet	Podíl %
1.	149	43,19 %
2.	56	16,23 %
3.	101	29,28 %
4.	36	10,43 %
5.	2	0,58 %
Neuvedeno	1	0,29 %

Nejvíce proměnlivá odpověď z této části šetření byla z pochopitelných hledisek na bydliště respondentů. Největší zastoupení měli studenti z Olomouckého kraje. Do dotazníků vyplnilo 136 dotazovaných (39,42 %) bydliště v některé z obcí na území tohoto kraje. Jednoznačně převládajícími místy bydliště byly obce na území Moravy. Viz Obr. 5 a Tab. 6

Za zmínku jistě stojí i 10 respondentů, žijících na území cizích států, kteří se podíleli na vyplnění dotazníků. Jednalo se o 9 studentů ze Slovenska a 1 studenta ze Švýcarska.

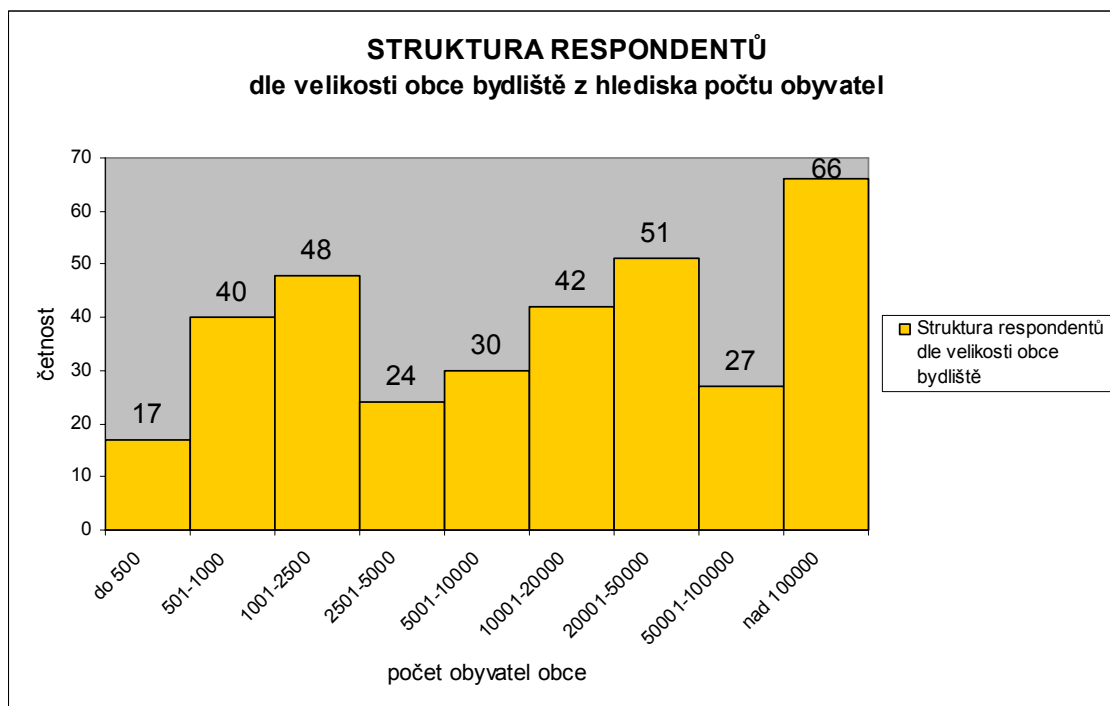
Obr. 5 Struktura respondentů dle bydliště v krajích

Tab. 6 Struktura respondentů dle bydliště v krajích

Kraj bydliště	Celkový počet	Podíl %
Jihočeský kraj	1	0,29 %
Jihomoravský kraj	29	8,41 %
Karlovarský kraj	3	0,87 %
Královéhradecký kraj	17	4,93 %
Liberecký kraj	4	1,16 %
Moravskoslezský kraj	60	17,39 %

Kraj bydliště	Celkový počet	Podíl %
Olomoucký kraj	136	39,42 %
Pardubický kraj	26	7,54 %
Plzeňský kraj	2	0,58 %
Praha	2	0,58 %
Středočeský kraj	5	1,45 %
Ústecký kraj	4	1,16 %
Kraj Vysočina	15	4,35 %
Zlínský kraj	31	8,99 %
Zahraničí	10	2,90 %

Velikostní zastoupení obcí dle počtu obyvatel jsem rozčlenil do 9 kategorií. Nejvyšší počet, 66 respondentů (19,13 %), žije v obcích nad 100 000 obyvatel, tato skutečnost je však významně ovlivněna vysokým počtem 49 dotazovaných (14,20 %) s místem bydliště v Olomouci. Dále byla výrazněji zastoupena města s počtem obyvatel od 20 001 do 50 000 obyvatel a obce od 1 001 do 2 500 obyvatel. Naopak nejnižší zastoupení měli studenti z obcí do 500 obyvatel. Viz Obr. 6 a Tab. 7

Obr. 6 Struktura respondentů dle velikosti obce bydliště z hlediska počtu obyvatel

Tab. 7 Struktura respondentů dle velikosti obce bydliště z hlediska počtu obyvatel

Počet obyvatel obce	Celkový počet	Podíl %
Do 500	17	4,93 %
501-1 000	40	11,59 %
1 001-2 500	48	13,91 %
2 501-5 000	24	6,96 %
5 001-10 000	30	8,70 %
10 001-20 000	42	12,17 %
20 001-50 000	51	14,78 %
50 001-100 000	27	7,83 %
Nad 100 000	66	19,13 %

Údaje o respondentech ale nejsou zcela relevantní pro vlastní práci. Vypovídají pouze o objektivních faktorech jednotlivých účastníků výzkumu. Mohou sice nastínit nebo dokonce přímo rozhodovat o důvodech voleb jednotlivých sídel a regionů, ale významnější částí dotazníku byla ta, ve které studenti odpovídali přímo na otázky týkající se jejich preferencí vybraných oblastí a sídel. V další části textu bych proto rád podrobněji tyto otázky popsal a vysvětlil důvody, proč byly zvoleny právě tímto způsobem.

Samotné výzkumné šetření jsem pojal v tradičním smyslu (Drbohlav 1990a, Hrdlička 1983, Siwek 1998). Otázky jsem se pokusil formulovat komplexně, tak aby respondenti sami zohlednili a vybrali všechna hlediska a faktory, které mohou ovlivňovat jejich rozhodnutí. Jedná se totiž o velmi komplexní problematiku, jednotlivá hlediska jsou ve velké míře vzájemně propojena a nelze je od sebe oddělit (Gould, White 1974). Dotazník jsem z důvodu předpokládaného poměrně vysokého počtu respondentů úmyslně koncipoval tak, aby jeho vyplnění bylo časově co nejméně náročné. Dále jsem si uvědomoval skutečnost, že dotazovaní jsou studenty vysoké školy a mělo by se jednat o elitní skupinu obyvatelstva, ale navštěvují i jiné než geografické obory. Pokusil jsem se proto o minimální náročnost z hlediska odborných geografických znalostí. Optimální počet otázek jsem stanovil na 10.

1. až 6. otázka zjišťovala jednotlivé preference studentů postupně od hierarchicky nejvyšších celků až do úrovně obcí. 1. otázka směřovala na základní volbu respondenta, zda-li preferuje zahraničí před Českou republikou, nebo naopak. Bez ohledu na jejich volbu odpovědi vyplňovali dotazovaní všechny otázky. 2. až 5. otázka byla zaměřena zejména na ty respondenty, kteří zvolili jako více preferované území Českou republiku. Z tohoto území postupně rozhodovali, který kraj preferují nejvíce a nejméně. U zvolených krajů měli dotazovaní dále vybrat okresy podle stejného postupu. 4. otázka směřovala na velikostní kategorie sídel. Ty byly stanoveny do 5 úrovní podle počtu obyvatel. 5. otázka umožňovala studentům vybrat konkrétní preferovanou obec. V 6. otázce jsem se pokusil zjistit nejvíce a nejméně preferovaný stát nebo region světa. Další otázka směřovala ke zjištění důvodů preferencí daných oblastí v předchozích otázkách u účastníků výzkumu. Zde byly vytvořeny 4 kategorie možností a 1 kategorie „ostatní důvody“, do které bylo možné vypsát další možnosti ovlivňující rozhodnutí respondentů. Zbylé otázky byly zaměřeny na osobní údaje dotazovaných, ale již byly podrobněji popsány v jiné části této kapitoly. Vzor dotazníku se nachází v příloze této práce.

4 Prostorová diferenciace regionálních a sídelních preferencí pro zahraničí

V této části textu přistoupím již k samotnému vyhodnocování dotazníkového šetření. Metodice terénního výzkumu byla věnována jiná část práce, zopakuji zde tedy v krátkosti pouze nejdůležitější fakta. Pro účely práce bylo v období 23. 2. 2009 až 12. 3. 2009 na půdě Přírodovědecké fakulty UP a částečně i na vysokoškolských kolejích UP rozdáno a následně vyplněno 345 dotazníků. Z důvodu co možná největší objektivity šetření bylo nutné zajistit respondenty z většiny oborů a jejich kombinací na Přírodovědecké fakultě, dále také vyrovnanost respondentů podle jejich pohlaví a dalších faktorů, které by, v případě nevhodně zvoleného způsobu dotazování, mohly negativně ovlivnit objektivitu tohoto výzkumu. Zmíněný vzorek studentů Přírodovědecké fakulty se tak stal hlavním podkladem bakalářské práce.

Dotazník obsahoval 10 otázek a byl zpracován tak, aby bylo možné vyhodnotit nejen 1 volbu pro každého dotazovaného, ale sídelní a regionální preference v kontextu jeho bydliště, zkušeností apod. Považoval jsem za důležité hned v úvodní otázce dotazníku zjistit u respondentů směr, kterým se dále budu moci zaměřit. Proto byla 1. otázka směřována ke zjištění, zda daný student preferuje Českou republiku (předpokládal jsem největší zastoupení právě studentů trvale žijících v České republice) před zahraničím, nebo naopak. 296 studentů (85,80 % dotazovaných) projevilo v odpovědích zájem o další život v České republice. Zbylá část respondentů zvolila jako lepší možnost zahraničí. Dotazovaní však odpovídali na všechny otázky bez ohledu na jejich úvodní volbu. Docílil jsem tak většího vzorku odpovědí, než za situace, kdy by student měl po 1. otázce odpovídat pouze na zahraniční, nebo české preference regionů a sídel dle jeho volby. Přesto považuji za důležité vyhodnotit skupinu, která zvolila u 1. otázky možnost „zahraničí“ samostatně a teprve poté zjistit celkové zahraniční preference regionů společně pro všechny dotazované.

Jako základní vzorek jsem tedy zvolil 49 dotazovaných (14,20 % celkového počtu respondentů), kteří preferují pobyt v zahraničí před Českou republikou. Nejvíce preferovaným regionem u respondentů jsou země Evropské unie. Z celkového počtu dotazovaných zvolilo některou ze zemí Evropské unie 28 studentů (57,14 %). Nejvyššího počtu získaných preferencí dosáhla z těchto zemí Velká Británie společně se Španělskem. Obě tyto země uvedlo jako nejpreferovanější stát 5 studentů (10,20 %).

Z dalších zastoupených zemí byla 3x uvedena Francie (6,12 %), 2x Irsko, Slovensko, Nizozemsko a Švédsko (4,08 %). Ostatní státy Evropské unie zvolili účastníci šetření vždy maximálně jednou. Jednalo se převážně o státy jižní Evropy (Itálie, Řecko) nebo o další státy, které mají vyspělé ekonomiky a vysokou životní úroveň (Německo, Belgie). Preferovány nebyly pouze země, které jsou členy Evropské unie, vždy se ovšem jednalo o státy vyspělé z hlediska životní úrovně obyvatel, hrubého domácího produktu apod. Mezi tyto státy patří zejména 3x preferované Švýcarsko (6,12 % respondentů) a také Norsko, které preferoval jeden dotazovaný (2,04 %). Ostatní studenti nevybrali v Evropě pouze jeden stát, ale pokusili se nastínit svoje preference alespoň v bližší lokalizaci území. Volili převážně území severní a západní Evropy (celkově 3 dotazování, 6,12 %). Mezi mimoevropskými státy se podle předpokladů umístily na špici Austrálie a Spojené státy americké (oba preferované celkově 6x, 12,24 %). Dalšími mimoevropskými zeměmi, které dotazovaní studenti preferovali, byl Nový Zéland (3x, 6,12 %) a Kanada (1x, 2,04 %), tedy země s vysokou životní úrovní, kvalitním životním prostředím a dobrými ekonomickými podmínkami. Jedinou zemí na území mimo zmíněné světadíly byl další vysoce rozvinutý stát Japonsko, které zvolil jeden respondent (2,04 %).

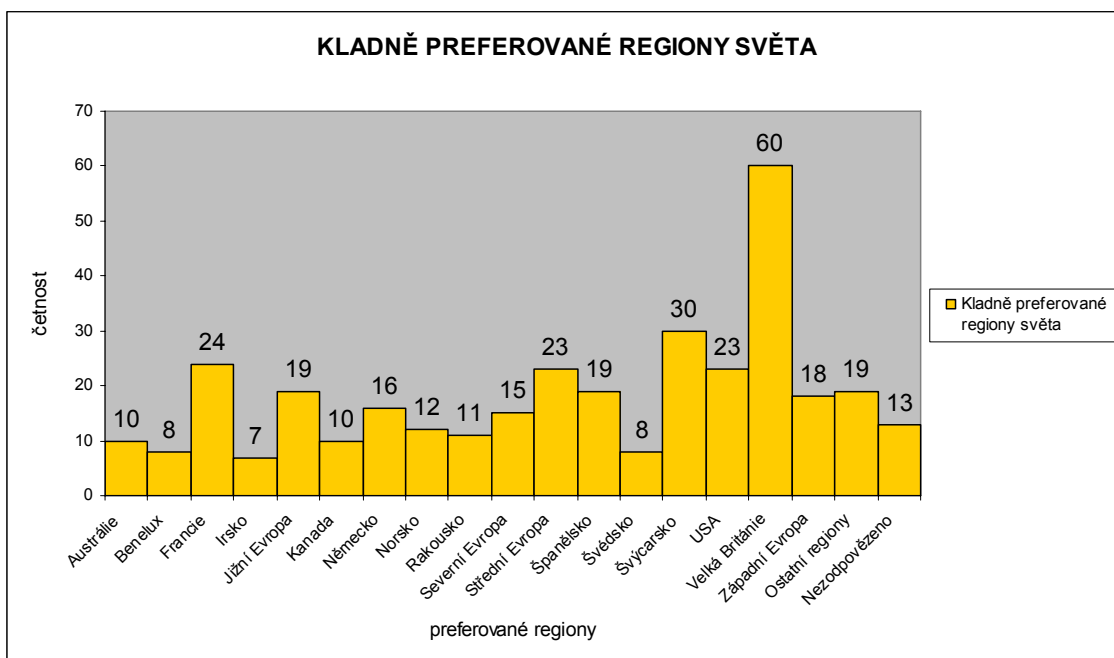
Naopak v hodnocení území z hlediska záporných preferencí byly shodně na prvním místě hodnoceny dvě světové velmoci, Spojené státy americké a Rusko, s 6 zápornými preferencemi u každého státu (12,24 %). Ze států Evropy se nejhůře umístilo Polsko a Německo, které zvolili za nejméně preferovaný region 3 dotazování (6,12 %). Někteří studenti znovu nevybrali jen jednu zemi, ale několik z nich označilo za nejméně preferovaný celý světadíl, v tomto konkrétním případě Afriku (5x, 10,20 %). Z dalších států a území se záporné preference projeví zejména u států a oblastí s nestabilní politickou situací, autoritativními režimy nebo ve válečných konfliktech (KLDR, Blízký východ, Čína, Gruzie, Irák, Albánie). Odpověď na tuto otázku byla také u 3 studentů nevyplněna a potvrdila se tak skutečnost, kterou komentovali již autoři dřívějších prací s obdobnou tematikou, že daleko snazší je pro respondenta dotazníku vybrat preferované sídlo nebo území, než projevit záporné preference k jiné oblasti (Drbohlav 1990c, Wernerová 2006).

V druhé části vyhodnocení zahraničních preferencí jsem se zaměřil na ty studenty, kteří v úvodní otázce preferovali Českou republiku před zahraničím.

Tato skupina respondentů zvolila jako více preferovanou jinou oblast a je tedy otázkou s jakou odpovědností vybírali regiony mimo území jimi preferované, přesto uvádím nejdůležitější závěry získané z šetření mezi těmito dotazovanými. Celkově bylo studenty vyplněno 42 různých států nebo regionů, nejvíce preferovanou lokalitou se stala Velká Británie, která obdržela 55 kladných hlasů (18,58 %). Na druhé pozici se umístilo Švýcarsko s 27 preferencemi (9,12 %) a třetí místo obsadila Francie, kterou upřednostňovalo 21 studentů (7,09 %). Prvním mimoevropským státem se staly Spojené státy americké, které se umístily na čtvrtém místě s 16 body (5,41 %). Z celkového vzorku respondentů preferovalo některou z evropských zemí (nebo některý z regionů) 239 dotazovaných (80,74 %).

Nejméně preferovaným regionem u tohoto souboru dotazovaných se staly Spojené státy americké, které získaly 38 záporných preferenčních hlasů (12,84 %). Druhé místo obsadil celý africký kontinent, který označilo za nejméně preferovaný region 22 studentů (7,43 %) a třetí skončilo Rusko s 21 hlasy (7,09 %). Z evropských států nejhůře dopadlo překvapivě Německo, které bylo nejméně preferováno 20 respondenty (6,76 %).

V závěru kapitoly se v krátkosti věnuji výsledkům, které vzešly sloučením obou skupin studentů. Soubor tak byl složen z 345 dotazníků. Jednoznačně nejvíce preferovaným státem se stala Velká Británie, kterou označilo 60 respondentů (17,39 %). Ve srovnání s odpověďmi u vzorku dotazovaných, kteří zvolili zahraničí jako více preferovanou oblast, tak Velká Británie zlepšila své postavení na špici preferencí. Na druhém místě se u této základní skupiny dotazovaných umístilo Švýcarsko, které získalo 30 preferenčních bodů (8,70 %). Další příčky obsadila Francie, kterou zvolilo za nejvíce preferovaný region 24 dotazovaných (6,96 %) a dále pak státy Střední Evropy a Spojené státy americké (oba 23 bodů, 6,67 %). Ostatní státy a regiony světa získaly všechny už méně než 20 hlasů. Zajímavým zjištěním je vysoký počet preferencí evropských států před ostatními regiony světa. Celkově zvolilo Evropu jako nejvíce preferovaný region 270 respondentů (78,26 %). V odpovědích se zřejmě nejvíce projevil, v širší podobě chápaný, tzv. neighbourhood effect (Drbohlav 1990a). Respondenti vybrali raději území, která znají z vlastních zkušeností, než další místa, která mohou být z hlediska objektivních měřítek lepšími, ale dotazovaní u nich nemají tuto osobní zkušenost. Viz Obr. 7 a Tab. 8

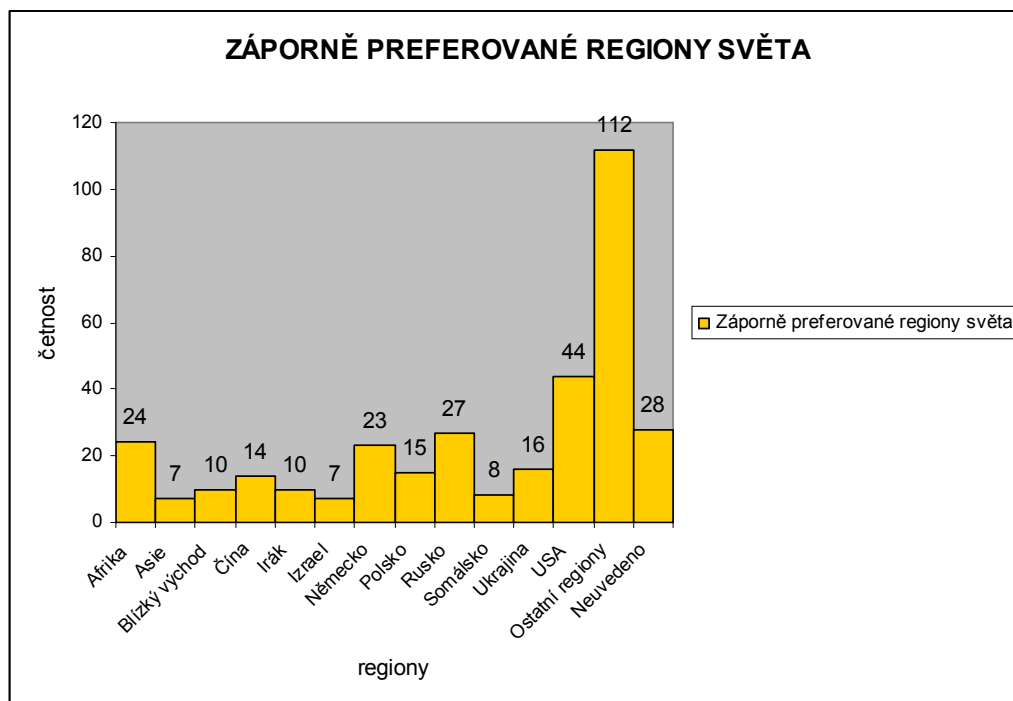
Obr. 7 Kladně preferované regiony světa z hlediska úplného vzorku respondentů

Tab. 8 Kladně preferované regiony světa z hlediska úplného vzorku respondentů

Kladně preferované regiony	Počet preferencí	Podíl %
Austrálie	10	2,90 %
Francie	24	6,96 %
Jižní Evropa	19	5,51 %
Kanada	10	2,90 %
Německo	16	4,64 %
Norsko	12	3,48 %
Rakousko	11	3,19 %
Severní Evropa	15	4,35 %
Střední Evropa	23	6,67 %
Španělsko	19	5,51 %
Švýcarsko	30	8,70 %
USA	23	6,67 %
Velká Británie	60	17,39 %
Západní Evropa	18	5,22 %
Ostatní regiony	42	12,17 %
Nezodpovězeno	13	3,77 %
Celkem	345	100 %

Z hlediska záporných preferencí zvítězily u tohoto vzorku dotazovaných Spojené státy americké, které zvolilo za nejméně preferovaný region 44 respondentů (12,75 %). Druhé místo obsadilo Rusko s 27 zápornými preferenčními hlasy (7,83 %), třetí skončil celý africký kontinent. Ten vybralo 24 studentů (6,96 %). Čtvrté místo patří Německu, jako nejméně preferované jej vybrala skupina 23 dotazovaných (6,67 %). Vysoké množství záporných preferenčních hlasů získaly i další státy Evropy, především Ukrajina (16 hlasů) a Polsko (15 hlasů). 6 bodů získaly shodně také Albánie, Maďarsko, Rumunsko a Slovensko, které tak překvapivě v počtu záporných preferencí porazily státy a regiony jako Afghánistán, Írán, Darfúr nebo Kosovo, které byly také jmenovány. Dá se předpokládat skutečnost, že i v tomto případě vybírali studenti raději místa geograficky bližší a známější a na některé lokality nacházející se více na periferii nebyl u nich kladen zřetel.

Na závěr přikládám nejdůležitější výsledky tabulkově a graficky zpracované. V rámci zachování odpovědí tak, jak byly studenty vyjmenovány, jsem v těchto přehledech sloučil preference jednotlivých regionů a států. Viz Obr. 8 a Tab. 9

Obr. 8 Záporně preferované regiony světa z hlediska úplného vzorku respondentů

Tab. 9 Záporně preferované regiony světa z hlediska úplného vzorku respondentů

Záporně preferované regiony	Počet preferencí	Podíl %
Afrika	24	6,96 %
Asie	7	2,03 %
Blízký východ	10	2,90 %
Čína	14	4,06 %
Irák	10	2,90 %
Izrael	7	2,03 %
Německo	23	6,67 %
Polsko	15	4,35 %
Rusko	27	7,83 %
Somálsko	8	2,32 %
Ukrajina	16	4,64 %
USA	44	12,75 %
Ostatní regiony	112	32,46 %
Neuvedeno	28	8,12 %
Celkem	345	100 %

5 Prostorová diference regionálních a sídelních preferencí v ČR

V této kapitole se podrobněji zaměřuji na preference studentů na území České republiky. V 1. otázce, která rozdělovala dotazované do dvou skupin z hlediska jejich volby Česká republika, nebo zahraničí, se vyslovila převážná část (85,80 %) respondentů pro další život v některém z regionů České republiky. Z hlediska rozsahu souboru (296 studentů) se jedná o skupinu, která je již dostatečně reprezentativní. Proto jsem zvolil tento soubor 296 dotazovaných za základní vzorek pro výzkum. Ti respondenti, kteří zvolili zahraničí za více preferované, byli schopni, i přes skutečnost zdůrazněnou v 1. otázce, kvalifikovaně vybrat regiony a sídla na území České republiky a údaje jimi vyplněné mohou být považovány za dostatečně objektivní. Z tohoto důvodu jsem pro srovnání regionálních a sídelních preferencí v České republice použil i tento rozsahově nižší soubor (49 studentů).

Nejprve se budu věnovat části studentů preferující Českou republiku. 2. otázka, která se již zaměřila konkrétněji na regiony nacházející se na území České republiky, dala odpověď na nejvíce a nejméně preferovaný kraj. Nejvíce kladně preferovaným regionem se stal jednoznačně Olomoucký kraj, který preferovalo 121 studentů (40,88 % z celkového počtu respondentů z této části výzkumu). Na druhém místě se umístil kraj Moravskoslezský, který preferovalo 39 dotazovaných (13,18 %), a třetím nejoblíbenějším krajem z hlediska kladných preferencí byly společně Jihomoravský a Zlínský kraj se ziskem 27 hlasů (9,12 %). Z hlediska polohy krajů v rámci České republiky jednoznačně převládaly kraje nacházející se na území Moravy (72,30 % bez kladných preferencí kraje Vysočina). Nejlépe z krajů ležících na území Čech dopadla Praha, která má ovšem specifické postavení centra celého státu. Tu preferovalo 20 studentů (6,76 %). Nejméně kladných preferenčních hlasů získaly kraje při západních hranicích státu: Ústecký a Karlovarský kraj. Málo kladně preferované byly také Jihočeský, Plzeňský a Liberecký kraj. Důvody výběru právě těchto krajů (z hlediska nejvíce i nejméně kladně preferovaných krajů) lze hledat převážně v místě bydliště účastníků dotazníkového šetření. Rozhodování ve velké míře ovlivnil tzv. neighbourhood effect (Drbohlav 1990a), a jistě také lokální patriotismus (většina dotazovaných pochází a žije na území Moravy). Projevila se také výrazná polarita Čech a Moravy (Wernerová 2006). Tuto teorii potvrzují i odpovědi na otázku důvodů výběru daného regionu. Jednoznačně převládající byla odpověď „pocházím

z dané oblasti“, kterou vybralo 194 studentů (65,54 %). Nepřímo jsou vyšší preference moravských krajů potvrzeny také v poslední desáté otázce, kde respondenti měli uvést obec jejich bydliště. Nejvíce obcí se nachází na území Olomouckého, Moravskoslezského a Zlínského kraje. Naopak nejmenší počet studentů, kteří se zúčastnili výzkumu, je z krajů preferovaných nejméně (kraje na západě České republiky).

Z hlediska výběru okresů se projevila jednoznačná převaha Olomouce s 98 preferenčními hlasy (33,11 %). Na druhém místě byla preferována Praha (20 kladných preferencí, 6,76 %), která u 1. otázky doplatila na to, že je krajem skládajícím se pouze z jednoho okresu. Na následujících pozicích se umístily další moravské okresy Brno-město, Frýdek-Místek, Nový Jičín a Uherské Hradiště, které ovšem studenti nezvolili více než 10x (3,38 %). Do první patnáctky se z okresů nacházejících se na území Čech povedlo prosadit pouze Hradci Králové (7 preferencí, 2,36 %).

Další zkoumanou oblastí byly i kraje a okresy, které respondenti preferují nejméně. V této části jsem předpokládal jistou korelaci záporných preferencí regionů s málo kladně preferovanými regiony v první části otázky. Tato teorie byla potvrzena pouze z části. Nejvíce záporných preferencí získala Praha, kterou zvolilo za nejhorší kraj 90 respondentů (30,41 %), těsně následována Ústeckým krajem se ziskem 89 záporných preferenčních hlasů (30,07 %). Na třetím místě se umístil Moravskoslezský kraj. Ten zvolilo za nejméně preferovaný 61 studentů (20,61 %). Zde se projevil jasný postoj studentů kladoucích důraz na kvalitnější životní prostředí. Kraje nejvíce strukturálně postižené průmyslovou výrobou a těžbou obsadily přední příčky. Praha znovu potvrdila své specifické a částečně také kontroverzní postavení mezi ostatními kraji. Královéhradecký kraj byl jediným regionem, který nedostal ani jeden záporný hlas a dá se tak považovat za vítěze v této kategorii.

Při pohledu na tabulku záporných preferencí okresů s jasnou převahou vévodí Praha, která znovu doplatila pouze na jeden okres v rámci celého kraje a získala tak 90 záporných hlasů (30,41 %). Na druhém místě byla Ostrava, kterou jako nejhorší okres zvolila skupina 50 studentů (16,89 %), třetí se umístil okres Most se ziskem 40 záporných preferencí (13,51 %), následován Ústím nad Labem, které nejméně

preferovalo 33 účastníků dotazníkového výzkumu (11,15 %). Tato města mají mezi obyvatelstvem České republiky negativní image, spojenou s průmyslovou výrobou a těžbou, která byla v tomto šetření potvrzena. Všechna ostatní města získala méně než 10 záporných hlasů. Několik okresů, především ze Středočeského, Jihočeského a Jihomoravského kraje a kraje Vysočina nebylo v této části dotazníku zmíněno ani jednou. Okresy v Královéhradeckém kraji nedostaly ani jeden záporný hlas.

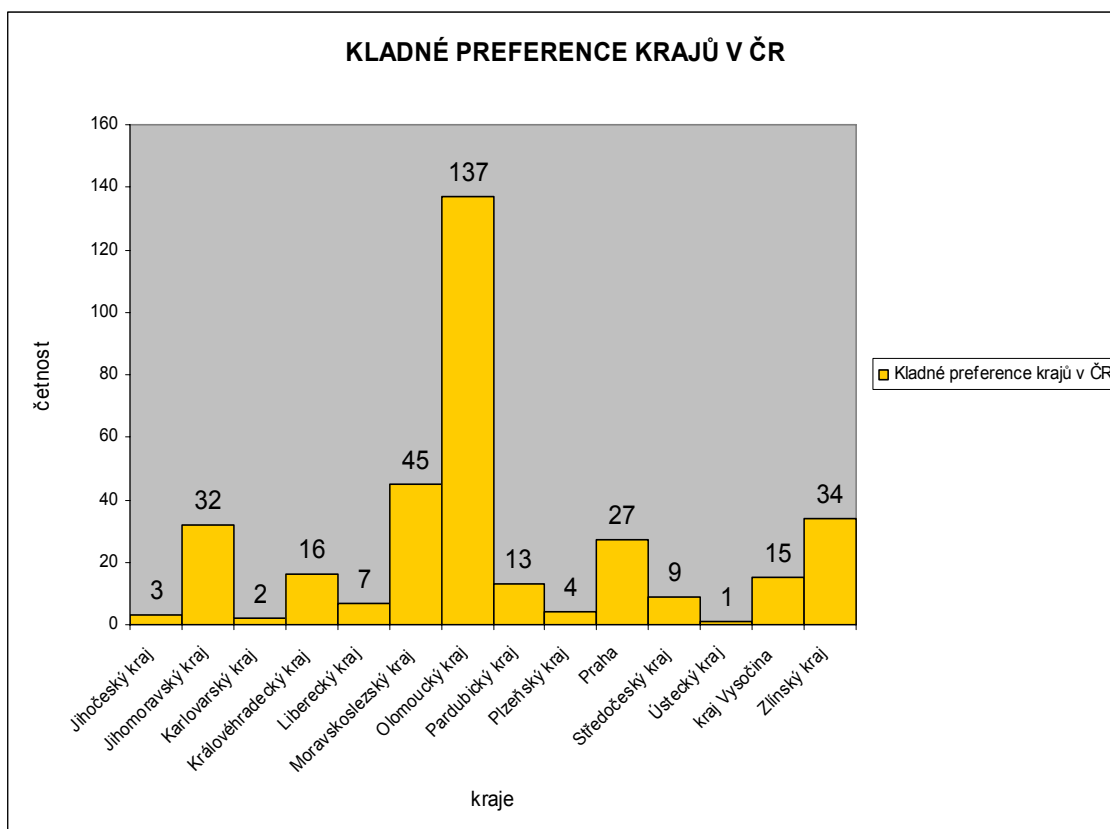
Dalším posuzovaným hlediskem byla velikost sídla, případně konkrétní obec, kde studenti nejvíce preferují žít. Z úvodního pohledu byly nejvíce preferované obce velikostní kategorie od 50 001 do 1 000 000. Tuto kategorii upřednostňuje 80 respondentů (27,03 %). Důvody lze hledat ve velkém rozmezí samotné kategorie, ale dalším, převážně ovlivňujícím faktorem, je vysoký počet dotazovaných, kteří vybrali jako nejvíce preferovanou obec Olomouc (49x). Naopak nejnižší počet preferencí získaly nejmenší obce kategorie do 500 obyvatel, které zvolilo pouze 15 studentů (5,07 %). Z konkrétních obcí se nejlépe umístila Olomouc, která získala 49 hlasů (16,55 %), na druhém místě byla Praha s 20 preferencemi (6,76 %) a třetí pozici získalo 8x preferované Brno (2,70 %). Celkově dotazovaní uvedli 84 obcí České republiky, žádná však již nepřesáhla 5 preferenčních hlasů a velká část z nich byla jmenována pouze 1x. 114 studentů nevedlo do této kolonky dotazníku žádnou konkrétní obec.

V druhé části této kapitoly se věnuji preferencím České republiky u dotazovaných, kteří označili za více preferovanou oblast zahraničí. Tento vzorek respondentů se skládal ze 49 studentů.

Nejvíce kladně preferovaným krajem na území České republiky se i u této skupiny stal Olomoucký kraj, který vybralo jako nejlepší variantu 16 dotazovaných studentů (32,65 %). Na druhém místě se společně umístila Praha a Zlínský kraj, oba preferované 7 dotazovanými (14,29 %). Na těchto místech tedy došlo k výraznému posunu regionálních preferencí mezi studenty, kteří preferují více zahraničí a respondenty upřednostňujícími Českou republiku. Nejhůře dopadli u tohoto vzorku dotazovaných kraje Karlovarský, Plzeňský, Ústecký a Vysočina, které kladně nepreferoval žádný ze studentů. V záporných preferencích dominoval Ústecký kraj, který zvolilo 14 respondentů (28,57 %), následován Moravskoslezským krajem s 10 zápornými preferencemi (20,41 %) a Prahou, která získala 9 záporných

preferenčních hlasů (18,37 %). Kraje Jihočeský, Jihomoravský a Královéhradecký nebyly zmíněny vůbec. Z hlediska výběru velikostních kategorií obcí byla nejvíce preferována kategorie od 50 001 do 1 000 000 obyvatel, kterou vybralo 13 studentů (26,53 %) a dále pak obce od 20 001 do 50 000 obyvatel (10 preferenčních hlasů, 20,41 %). Nejméně upřednostňovala tato skupina dotazovaných obce malé, kategorie od 501 do 2 000 získala 2 preferenční hlasy (4,08 %) a obce s počtem obyvatel nižším než 500 preferovali 4 respondenti (8,16 %). Konkrétních obcí uvedli tito dotazovaní 15, více než 3x byla preferovaná pouze Praha se 7 hlasy (14,29 %), Olomouc s 5 hlasy (10,20 %) a Brno se 3 preferencemi (6,12 %).

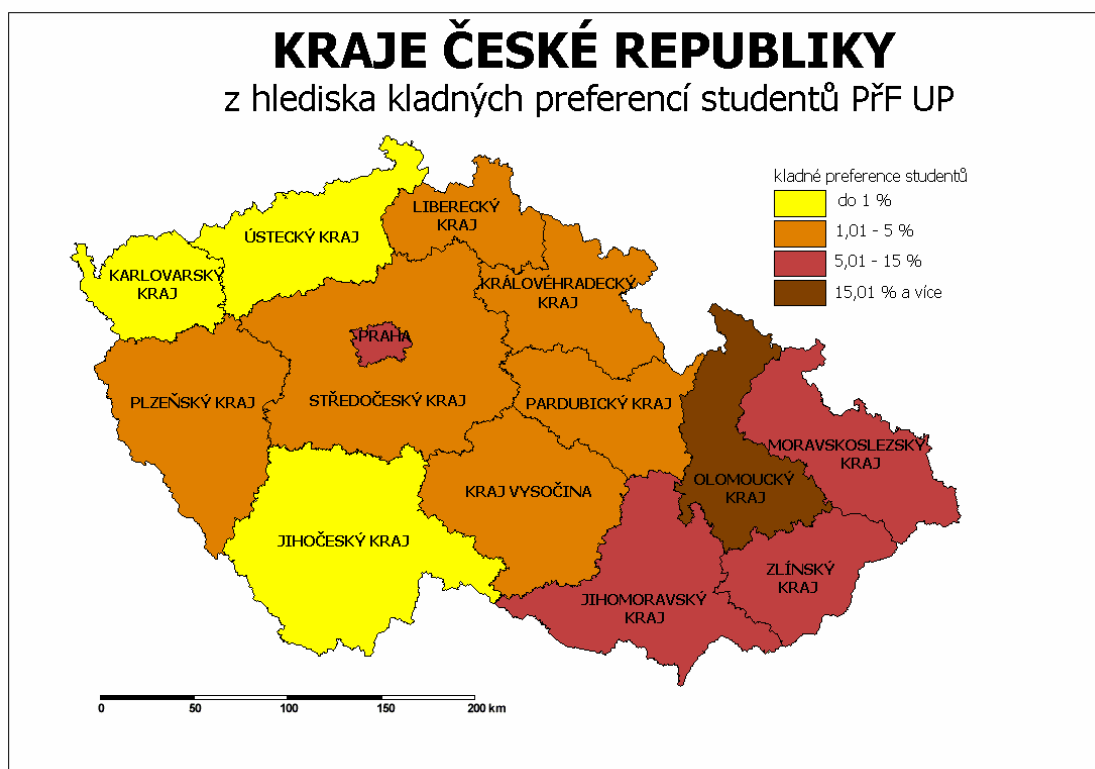
Při spojení obou skupin studentů do jednoho výsledného souboru jsem získal následující závěry. Z celkového počtu 345 respondentů preferovalo 137 z nich Olomoucký kraj (39,71 %). Na druhém místě byl Moravskoslezský kraj se 45 kladnými hlasy (13,04 %) a třetí se umístil Zlínský kraj, který zvolilo za nejvíce preferovaný 34 dotazovaných (9,86 %). Naopak nejméně kladných preferencí získaly Ústecký (1 hlas, 0,29 %), Karlovarský (2 hlasy, 0,58 %) a Jihočeský kraj (3 hlasy, 0,87 %), tedy kraje nejvzdálenější od místa výzkumu. Viz Obr. 9 a 10 a Tab. 10

Obr. 9 Kladné preference krajů v ČR z pohledu úplného souboru dotazovaných

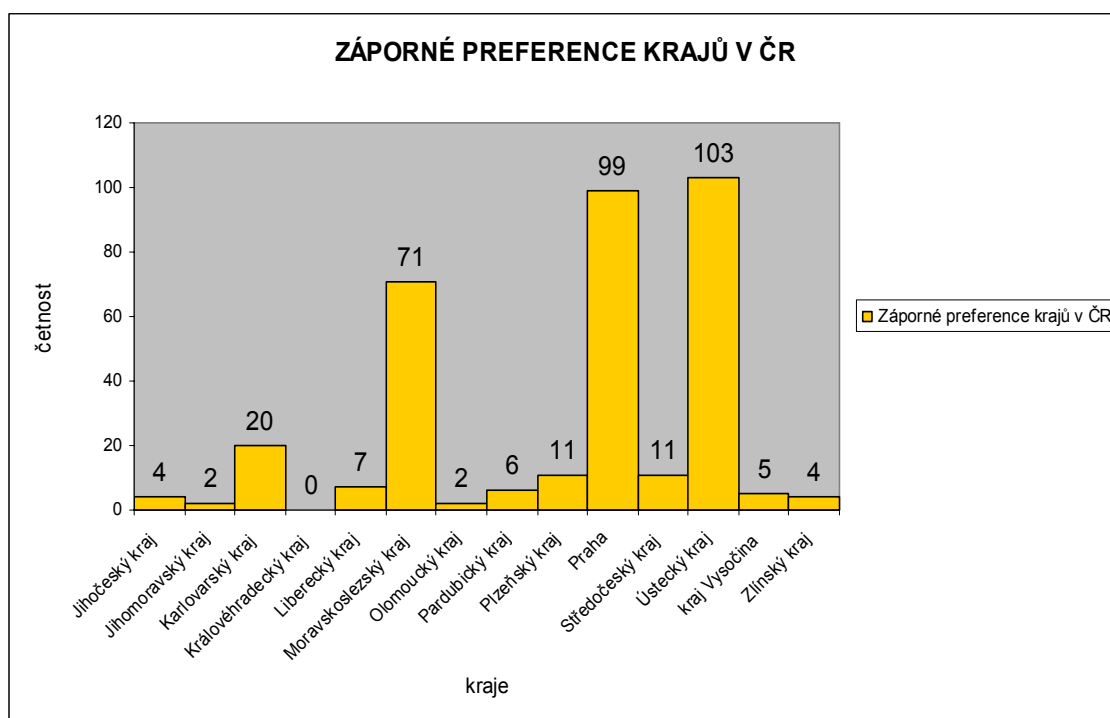
Tab. 10 Kladné preference krajů v ČR z pohledu úplného souboru dotazovaných

Kladně preferovaný kraj	Počet preferencí	Podíl %
Jihočeský kraj	3	0,87 %
Jihomoravský kraj	32	9,28 %
Karlovarský kraj	2	0,58 %
Královéhradecký kraj	16	4,64 %
Liberecký kraj	7	2,03 %
Moravskoslezský kraj	45	13,04 %
Olomoucký kraj	137	39,71 %
Pardubický kraj	13	3,77 %
Plzeňský kraj	4	1,16 %
Praha	27	7,83 %
Středočeský kraj	9	2,61 %
Ústecký kraj	1	0,29 %
kraj Vysočina	15	4,35 %
Zlínský kraj	34	9,86 %
Celkem	345	100 %

Obr. 10 Kladné preference krajů v ČR z pohledu úplného vzorku respondentů

Z hlediska záporných preferencí byl nejhůře hodnocen Ústecký kraj, který zvolilo za nejméně preferovaný 103 respondentů (29,86 %). Druhé místo obsadila Praha, kterou označilo 99 studentů (28,70 %). S již vyšší ztrátou byl na třetím místě Moravskoslezský kraj, který nejméně preferovalo 71 dotazovaných (20,58 %). Jediným regionem, který nezískal ani jeden záporný hlas se stal Královéhradecký kraj. Pouze 2 respondenti (0,58 %) označili za nejméně preferovaný Jihomoravský a Olomoucký kraj. Viz Obr. 11 a 12 a Tab. 11

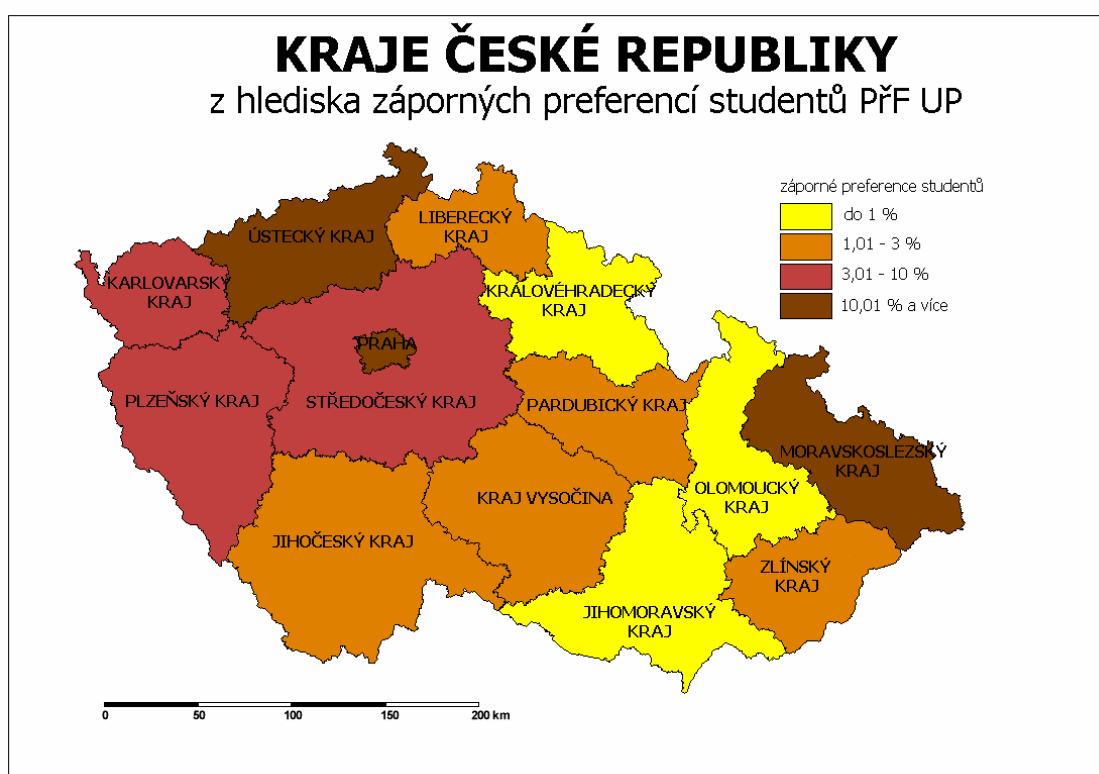

Obr. 11 Záporné preference krajů v ČR z pohledu úplného souboru dotazovaných

Tab. 11 Záporné preference krajů v ČR z pohledu úplného souboru dotazovaných

Záporně preferovaný kraj	Počet preferencí	Podíl %
Jihočeský kraj	4	1,16 %
Jihomoravský kraj	2	0,58 %
Karlovarský kraj	20	5,80 %
Královéhradecký kraj	0	0 %
Liberecký kraj	7	2,03 %
Moravskoslezský kraj	71	20,58 %
Olomoucký kraj	2	0,58 %
Pardubický kraj	6	1,74 %

Záporně preferovaný kraj	Počet preferencí	Podíl %
Plzeňský kraj	11	3,19 %
Praha	99	28,70 %
Středočeský kraj	11	3,19 %
Ústecký kraj	103	29,86 %
kraj Vysočina	5	1,45 %
Zlínský kraj	4	1,16 %
Celkem	345	100 %

Obr. 12 Záporné preference krajů v ČR z pohledu úplného vzorku respondentů

Pro jiný pohled na preference krajů v České republice jsem od počtu kladných preferencí odečetl počet respondentů, kteří žijí na území daného kraje. Pro tento záměr jsem vybral celou skupinu studentů, kteří se podíleli na vyplnění dotazníků, kromě 9 studentů s bydlištěm na Slovensku a 1 respondenta, který uvedl obec bydliště ve Švýcarsku. Tímto způsobem jsem se pokusil nivelizovat rozdíly v regionálních preferencích, které mohou být z velké části zapříčiněny právě polohou místa bydliště. Výsledky základního průzkumu jsou totiž do jisté míry ovlivněny nerovnoměrným

rozložením studentů v rámci krajů České republiky a nemohou podat zcela objektivní hodnocení preferencí. Díky tomuto pokusu se preference krajů České republiky výrazně změnilly. Nejvíce kladných hlasů získala Praha (+23), Jihomoravský, Liberecký, Středočeský a Zlínský kraj (+3). Naopak nejhůře hodnoceny byly Moravskoslezský kraj (-16) a Pardubický kraj (-13). Olomoucký kraj, vítěz základního průzkumu, v preferencích také mírně ztratil (-5). Viz Tab. 12

Tab. 12 Kladné preference krajů bez započítání výsledků respondentů z daného kraje

Kraj	Počet preferencí	Počet respondentů s bydlištěm v kraji	Výsledek
Jihočeský kraj	3	1	+2
Jihomoravský kraj	32	29	+3
Karlovarský kraj	2	3	-1
Královéhradecký kraj	16	17	-1
Liberecký kraj	7	4	+3
Moravskoslezský kraj	44	60	-16
Olomoucký kraj	131	136	-5
Pardubický kraj	13	26	-13
Plzeňský kraj	4	2	+2
Praha	25	2	+23
Středočeský kraj	8	5	+3
Ústecký kraj	1	4	-3
kraj Vysočina	15	15	0
Zlínský kraj	34	31	+3
Celkem	335	335	0

Pro srovnání výsledků uvádím v Tab. 13 preference jednotlivých krajů České republiky, které vzešly z mého dotazníkového šetření, s preferencemi krajských měst studentů vysokých škol v Ústí nad Labem a Českých Budějovicích, tak jak je zjistila a uveřejnila ve své diplomové práci M. Wernerová (Wernerová 2006). Zde měli studenti za úkol ohodnotit všechna krajská města body od 1 do 13 (Středočeský kraj, který nemá krajské město, nebyl v šetření zahrnut). Celkový výsledek průzkumu byl průměrem všech získaných bodů. Respondenti z Českých Budějovic, kterých se na výzkumu podílelo 125, nejlépe hodnotili toto město, druhé místo patřilo Hradci Králové a třetí byla Praha. Nejvýše postaveným krajským městem z území Moravy se stalo, na čtvrtém místě, Brno. Nejhůře hodnoceným městem byla Ostrava,

následována Ústím nad Labem a Zlínem. U dotazovaných 134 studentů z Ústí nad Labem vyhrála Praha, druhý se umístil Liberec a na třetím místě byly České Budějovice. Nejhůře dopadla i u tohoto vzorku respondentů zmiňovaná trojice měst, Ostrava, Ústí nad Labem a Zlín.

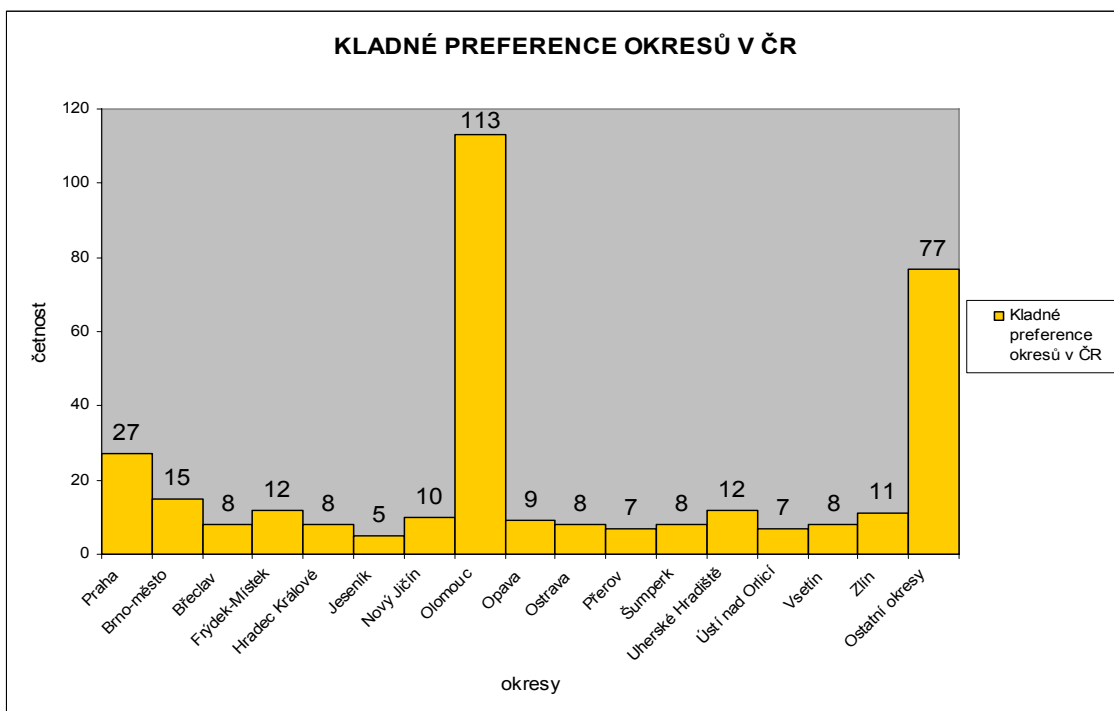
Tab. 13 Srovnání preferencí krajů ČR u studentů Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci a preferencí krajských měst u studentů JU v Českých Budějovicích a UJEP v Ústí nad Labem

Preference krajů u studentů z Olomouce	Preference krajských měst u studentů z Českých Budějovic*	Preference krajských měst u studentů z Ústí nad Labem*
1. Olomoucký kraj	1. České Budějovice	1. Praha
2. Moravskoslezský kraj	2. Hradec Králové	2. Liberec
3. Zlínský kraj	3. Praha	3. České Budějovice
4. Jihomoravský kraj	4. Brno	4. Plzeň
5. Praha	5. Plzeň	5. Hradec Králové
6. Královéhradecký kraj	6. Pardubice	6. Brno
7. kraj Vysočina	7. Liberec	7. Pardubice
8. Pardubický kraj	8. Karlovy Vary	8. Karlovy Vary
9. Liberecký kraj	9. Jihlava	9. Olomouc
10. Plzeňský kraj	10. Olomouc	10. Jihlava
11. Jihočeský kraj	11. Zlín	11. Zlín
12. Karlovarský kraj	12. Ústí nad Labem	12. Ústí nad Labem
13. Ústecký kraj	13. Ostrava	13. Ostrava

* Zdroj: Wernerová M., 2006

Pozn.: Údaje neposkytují zcela objektivní obraz s ohledem na skutečnost srovnávání preferencí krajů a krajských měst.

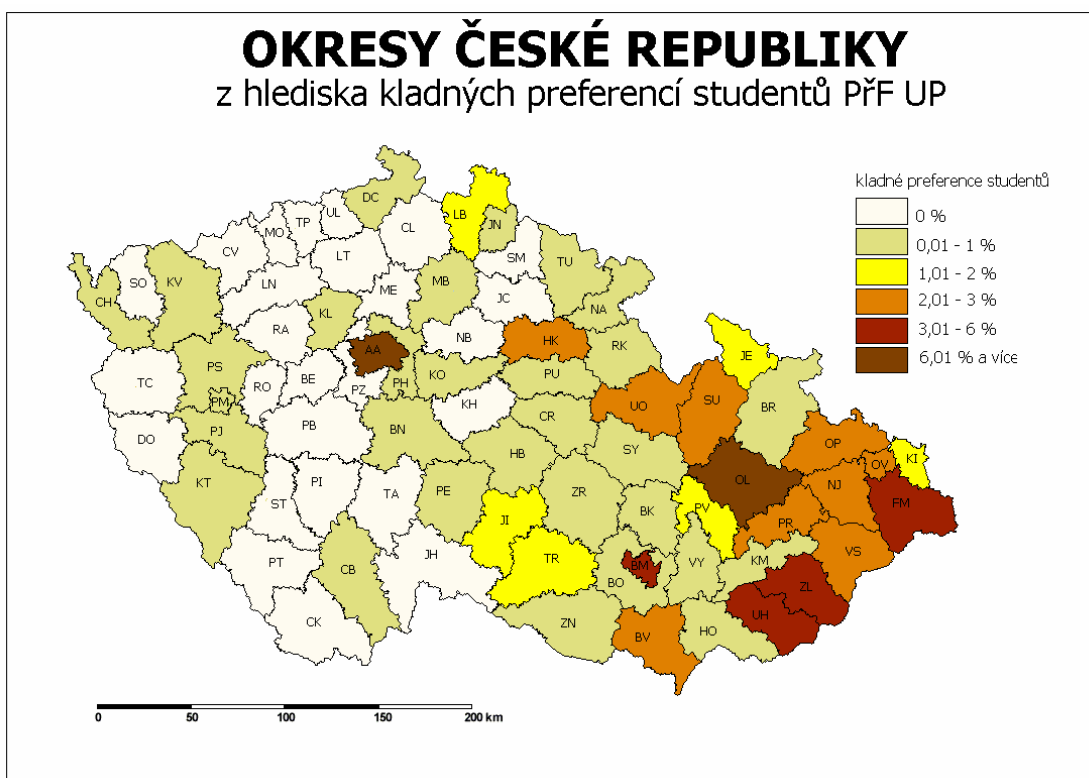
Dále jsem se zabýval výsledky preferencí okresů České republiky. Podobně jako v předchozích případech jsem i na celkovém vzorku studentů z Přírodovědecké fakulty UP sledoval, které okresy jsou preferovány nejvíce a nejméně. Jednoznačným vítězem v kladných preferencích se stal okres Olomouc se 113 hlasy (32,75 % všech respondentů), s velkou ztrátou byla na druhém místě preferována Praha, kterou studenti vybrali ve 27 případech (7,83 %). Třetím nejvíce kladně preferovaným okresem se stalo Brno-město (15 bodů, 4,35 %). Na dalších místech se umístily převážně moravské okresy, jediným českým okresem kromě Prahy v nejlepší patnáctce byl pouze Hradec Králové. Viz Obr. 13 a 14 a Tab. 14

Obr. 13 Kladné preference okresů v ČR z pohledu úplného souboru dotazovaných

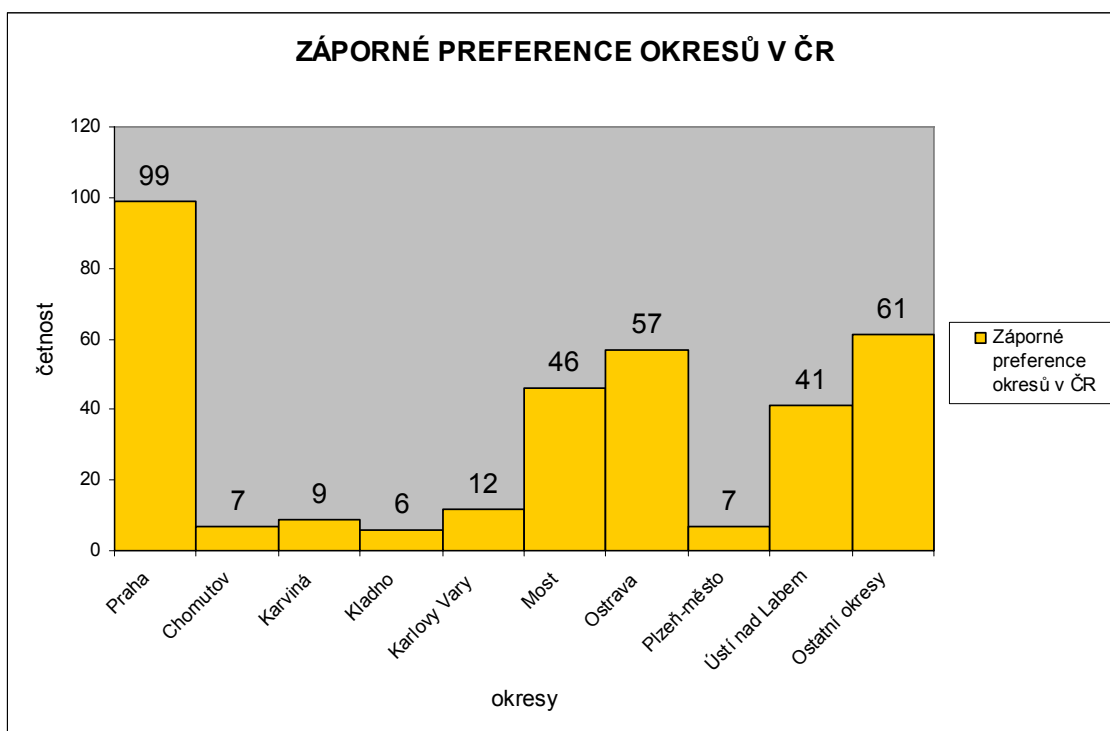
Tab. 14 Kladné preference okresů v ČR z pohledu úplného souboru dotazovaných

Kladně preferovaný okres	Počet preferencí	Podíl %
Praha	27	7,83 %
Brno-město	15	4,35 %
Břeclav	8	2,32 %
Frýdek-Místek	12	3,48 %
Hradec Králové	8	2,32 %
Jeseník	5	1,45 %
Nový Jičín	10	2,90 %
Olomouc	113	32,75 %
Opava	9	2,61 %
Ostrava	8	2,32 %
Přerov	7	2,03 %
Šumperk	8	2,32 %
Uherské Hradiště	12	3,48 %
Ústí nad Orlicí	7	2,03 %
Vsetín	8	2,32 %
Zlín	11	3,19 %
Ostatní okresy	77	22,32 %
Celkem	345	100 %

Obr. 14 Kladné preference okresů v ČR z pohledu úplného vzorku respondentů

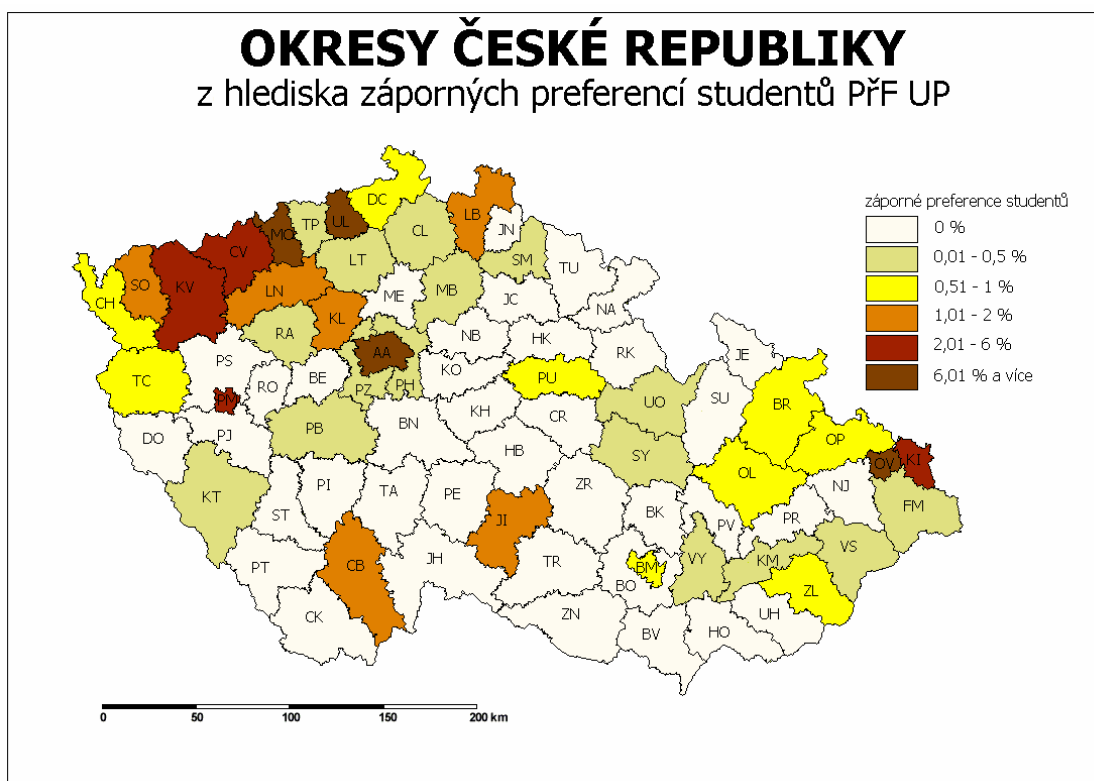
Nejvíce záporných preferencí obdržela Praha, kterou takto označilo 99 studentů (28,70 %), druhým nejhůře hodnoceným okresem byla Ostrava s 57 hlasy (16,52 %) a na třetím místě byl okres Most, který získal 46 záporných preferencí (13,33 %). Velké množství hlasů získalo také Ústí nad Labem (41 bodů, 11,88 %). Ostatní okresy již zvolilo z hlediska záporných preferencí méně než 10 studentů. Jedinou výjimku tvořil okres Karlovy Vary, který byl jako nejméně preferovaný označen 12x. Toto překvapivé postavení přisuzují velké vzdálenosti okresu od místa dotazníkového šetření. Zajímavou skutečností však je, že se Karlovy Vary, které jsou jedním z nejvíce navštěvovaných měst České republiky a významným lázeňským místem, umístily na horší pozici z hlediska preferencí než ostatní města z regionu nebo okresy podobně vzdálené od místa výzkumu. Z tohoto pohledu považují za důležité zmínit, že např. okresy Sokolov a Chomutov, které jsou z velké části negativně ovlivněny povrchovou těžbou hnědého uhlí, byly označeny za nejméně preferované okresy pouze 5x, respektive 7x. Podobně lze hodnotit také další oblast s negativní image u obyvatel, okres Karviná, která získala 9 záporných preferencí. Viz Obr. 15 a 16 a Tab. 15

Obr. 15 Záporné preference okresů v ČR z pohledu úplného souboru dotazovaných

Tab. 15 Záporné preference okresů v ČR z pohledu úplného souboru dotazovaných

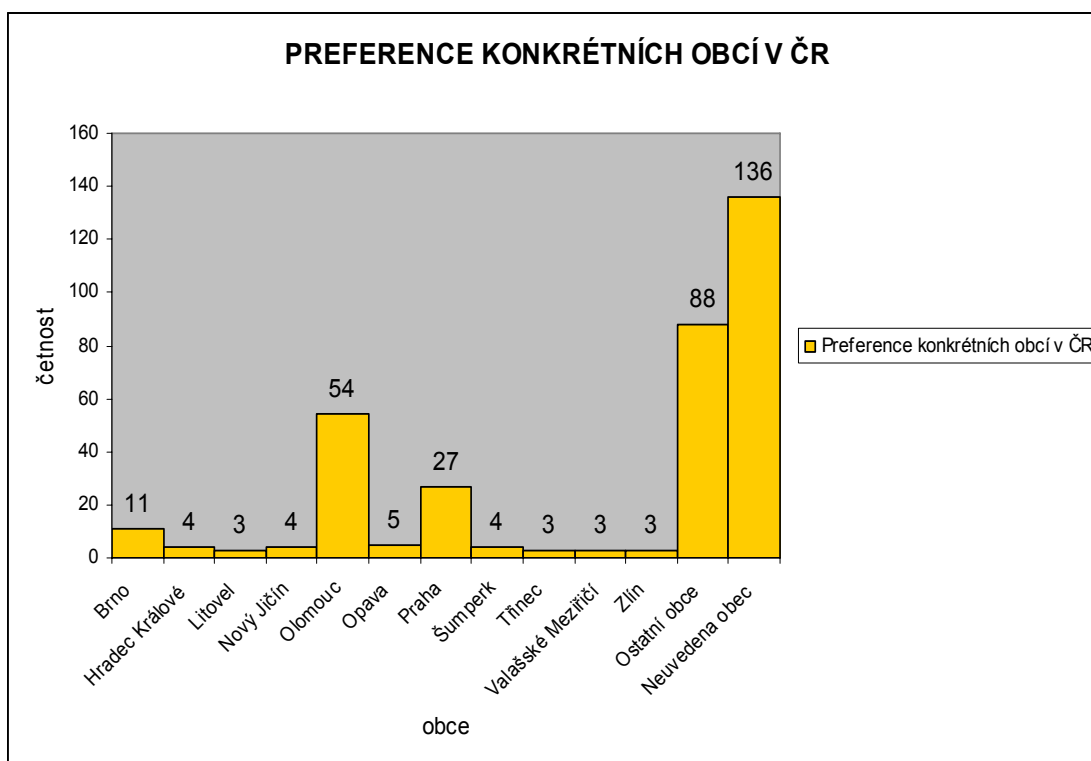
Záporně preferovaný okres	Počet preferencí	Podíl %
Praha	99	28,70 %
Chomutov	7	2,03 %
Karviná	9	2,61 %
Kladno	6	1,74 %
Karlovy Vary	12	3,48 %
Most	46	13,33 %
Ostrava	57	16,52 %
Plzeň-město	7	2,03 %
Ústí nad Labem	41	11,88 %
Ostatní okresy	61	17,68 %
Celkem	345	100 %

Obr. 16 Záporné preference okresů v ČR z pohledu úplného vzorku respondentů

Výsledky preferencí okresů lze, podobně jako tomu bylo v případě krajských preferencí, srovnat s výsledkem průzkumu, který provedly autorky E. Moniová a L. Kičmerová pro Lidové noviny (Moniová, Kičmerová 2005). V něm se nejlépe umístila Praha, na dalších místech byla většina krajských měst České republiky: Hradec Králové, České Budějovice, Pardubice, Brno, Plzeň, Olomouc. Nejhůře dopadl okres Jeseník.

Preference jednotlivých obcí jsou charakterizovány podobně jako tomu je u okresů. Nejvíce preferovanou obcí se stala Olomouc, kterou uvedlo do dotazníku 54 respondentů (15,65 %). Druhé místo obsadila Praha se ziskem 27 hlasů (7,83 %), jako třetí bylo preferováno Brno, které zvolilo 11 studentů (3,19 %). Celkem dotazovaní uvedli 91 obcí z území České republiky. Velká část studentů (136 odpovídajících, 39,42 %) neuvedla v této části šetření žádnou obec. Viz Obr. 17 a Tab. 16

Obr. 17 Kladné preference konkrétních obcí v ČR z pohledu úplného souboru dotazovaných

Tab. 16 Kladné preference konkrétních obcí v ČR z pohledu úplného souboru dotazovaných

Kladně preferovaná obec	Počet preferencí	Podíl %
Brno	11	3,19 %
Hradec Králové	4	1,16 %
Litovel	3	0,87 %
Nový Jičín	4	1,16 %
Olomouc	54	15,65 %
Opava	5	1,45 %
Praha	27	7,83 %
Šumperk	4	1,16 %
Třinec	3	0,87 %
Valašské Meziříčí	3	0,87 %
Zlín	3	0,87 %
Ostatní obce	88	25,51 %
Neuvedena obec	136	39,42 %
Celkem	345	100 %

6 Variabilita preferencí podle ročníku studia a podle oboru

V předchozích částech práce byly již podrobněji uvedeny jednotlivé výsledky preferencí regionů a sídel, které respondenti zvolili. Z hlediska rozdílů v těchto volbách u studentů seřazených dle jejich oborů nebo ročníků nebyly zaznamenány výrazné odlišnosti. Přesto se v této kapitole zaměřuji především na variabilitu preferencí a její možné ovlivnění těmito popsány faktory.

Studenti v 1. otázce dotazníku měli za úkol vybrat oblast, kterou preferují více. Z 345 dotazovaných dalo 49 přednost zahraničním regionům před Českou republikou. Ze 49 studentů takto odpovědělo 25 žen (51,02 %) a 24 mužů (48,98 %), z hlediska vyrovnané pohlavní struktury tedy nelze usuzovat na zásadní rozdíl v preferencích. Markantnější rozdíly se dají nalézt již ve struktuře dotazovaných z hlediska ročníku studia. Převládající skupinou byli studenti 1. ročníků, preference zahraničních regionů před Českou republikou se vyskytly u 29 z nich (59,18 % respondentů, kteří upřednostňovali zahraničí). Při přenesení výsledků na celkový počet studentů 1. ročníků, kteří se dotazníkového průzkumu zúčastnili, má tato část poměrně významnou úlohu (18,79 %). U vyšších ročníků studia se zahraniční preference vyskytly v daleko nižší míře (v průměru preferovalo zahraničí před Českou republikou 9,85 % studentů ostatních ročníků). Hodnocení zahraničních preferencí z tohoto hlediska bylo provedeno pro každý ročník, výjimku bylo nutno provést pouze u 5. ročníku, vzhledem ke skutečnosti, že šetření se zúčastnili pouze 2 studenti navštěvující 5. ročník. Ti byli připojeni ke skupině studentů 4. ročníků.

U zahraničních preferencí byl podobně proveden výzkum také z hlediska struktury oborů. Na vyplnění dotazníků se podíleli respondenti, kteří navštěvovali celkem 28 různých oborů studia na Přírodovědecké fakultě UP. Pro potřeby výzkumu bylo však výhodné sloučit některé z oborů do větších předmětově příbuzných celků. Takto bylo vytvořeno 10 skupin, které reprezentovaly jednotlivé obory. Studenti, kteří volili nejčastěji zahraničí navštěvovali, dle mých předpokladů, obor Mezinárodní rozvojová studia (preference zahraničí se vyskytla u 30,43 % z nich). Ten je zaměřen z velké části na jazykovou přípravu a předurčuje tak jeho absolventy na pracovní působení v zahraničí. Již více překvapivé zjištění bylo objeveno u upřednostňování zahraničí u studentů geologických a chemických oborů. Přibližně každý čtvrtý

posluchač těchto oborů preferoval více zahraničí před Českou republikou. Naopak opačný přístup byl zjištěn u studentů Regionální geografie. Ti preferovali zahraničí pouze zcela výjimečně (3,13 %). Ostatní skupiny oborů vybíraly zahraničí v průměru v 10,56 % případů. Ve srovnání všech geografických a ostatních oborů byla zjištěna skutečnost, že zahraničí preferují o něco více studenti negeografických oborů.

Z hlediska výběru regionů z území České republiky se u geografických a negeografických oborů nevyskytly zásadnější rozdíly. Všechny kraje a také okresy byly hodnoceny podobně u všech respondentů bez ohledu na jejich obor i ročník studia.

Velmi zajímavým zjištěním, které sice zcela nepatří do této části textu, ale považuji jej za důležité, je, že 7 z 9 (77,78 %) dotazovaných studentů žijících na Slovensku a studujících v České republice zde nemá v úmyslu žít, ale zároveň ze stejného počtu 6 (66,67 %) dotazovaných nepreferuje ani Slovensko. Zájem o návrat na Slovensko projevila pouze 1 studentka.

V závěru uvádím nejdůležitější výsledky variability preferencí dle ročníku studia a oboru tabulkově zpracovány. Viz Tab. 17 a 18

Tab. 17 Variabilita kladných zahraničních preferencí z hlediska skupinového rozložení oborů studia

Obor studia	Počet preferencí	Celkový počet studentů	Podíl %
Biolog. obory, ochrana živ. prostředí	3	32	9,38 %
Fyzik. obory, optika, optoelektronika	4	32	12,50 %
Geologické obory	5	19	26,32 %
Geografie a geoinformatika	4	32	12,50 %
Chemické obory	12	50	24,00 %
Matematické obory a informatika	8	53	15,09 %
Mezinárodní rozvojová studia	7	23	30,43 %
Regionální geografie	1	32	3,13 %
Učiteléské kombinace s geografii	3	43	6,98 %
Učiteléské kombinace bez geografie	2	29	6,90 %
Celkem	49	345	14,20 %

Tab. 18 Variabilita kladných zahraničních preferencí z hlediska ročníku studia

Ročník studia	Počet preferencí	Celkový počet studentů	Podíl %
1. ročník	28	149	18,79 %
2. ročník	4	56	7,14 %
3. ročník	12	101	11,88 %
4. a 5. ročník	4	38	10,53 %
Neuvedeno	1	1	-
Celkem	49	345	14,20 %

7 Závěr

V úvodu závěrečného zhodnocení považují nejprve za nutné zdůraznit, že provedený výzkum a jeho výsledky prokázaly existenci tzv. „neighbourhood effect“. Většina respondentů pochází z území moravských krajů a tato skutečnost také ovlivnila výsledky šetření.

Z pohledu preferencí mezi Českou republikou a zahraničím jednoznačně byla upřednostněna Česká republika (85,80 %). Ze zahraničních států respondenti volili především evropské státy, případně jiné ekonomicky vyspělé a politicky stabilní země. Protože předchozí výzkumné práce se podobně nezaměřovaly, nelze s nimi výsledky této práce srovnávat.

V pořadí krajů, okresů i obcí byla jednoznačně preferována Olomouc, zde se nepochybně významně projevil výše zmíněný tzv. „neighbourhood effect“.

Velikost obcí nebyla rozhodujícím faktorem, ale nejvíce preferována byla především města nad 50 000 obyvatel. Tato volba u velké části studentů byla způsobena tím, že do zmíněné kategorie náleží právě Olomouc.

Výzkum prokázal, že obor studia ani jeho ročník výrazně neovlivňují preference respondentů, současně tyto faktory neměly vliv ani na kvalitu odpovědí. Většina respondentů byla schopna kvalifikovaně vyhodnotit preference jednotlivých regionů a sídel. Mírným problémem se spíše ukázala schopnost dotazovaných stanovit záporné preference narozdíl od kladných voleb.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem nelze vyvozovat objektivní výsledky preferencí, které by byly platné pro celou Českou republiku.

8 Shrnutí – Summary, klíčová slova – key words

8.1 Shrnutí

Úkolem této bakalářské práce bylo, za pomoci terénního výzkumu, zjistit u studentů Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci preference sídel a regionů v České republice a zahraničí.

Terénní výzkum, který probíhal formou dotazníkového šetření, byl proveden v období 23. 2. 2009 - 12. 3. 2009 na vzorku 345 studentů různých oborů a ročníků. Dotazník byl sestaven z 10 otázek. 1. až 6. otázka postupně zjišťovala preference od hierarchicky vyšších celků až do úrovně obcí, zbylé otázky se zaměřily na informace o respondentech a jejich důvodech preferencí.

Většina (85,80%) dotazovaných preferovala, dle jejich odpovědí, území České republiky před zahraničím. Ze zahraničních regionů, které studenti preferovali, byli nejčastěji voleny evropské státy (78,26 %), další respondenti vybrali vyspělé mimoevropské státy, především Spojené státy americké (6,67 %). Pouze několik dotazovaných uvedlo některý z dalších států. V České republice zvítězil u respondentů Olomoucký kraj (39,71 %), na dalších příčkách se umístily ostatní kraje nacházející se na území Moravy (celkově 71,89 % studentů, bez započítání respondentů, kteří zvolili za nejvíce preferovaný kraj Vysočina). Z hlediska záporných preferencí zahraničních regionů se nejhůře umístily Spojené státy americké (12,75 %) a státy a území s nestabilní vnitropolitickou situací (Rusko, 7,83 %), málo rozvinuté (africký kontinent 6,96 %), totalitní a regiony ve válečných konfliktech. Z území České republiky vybrali dotazovaní jako nejméně preferovaný Ústecký kraj (29,86 %). Jako druhý nejvíce záporně preferovaný kraj byla hodnocena Praha (28,70 %).

Faktorem, který nejvíce ovlivnil výsledky této práce, byl tzv. neighbourhood effect. Důvodem jednotlivých preferencí byla převážně skutečnost, že respondent pochází z oblasti, kterou volil.

Summary

The task of this bachelor thesis was to find out preferences for settlements and regions of students of Science Faculty Palackého University in Olomouc using field survey.

The field survey, which was processed by questionnaire, was made in period between 23rd of February 2009 - 12nd of March 2009 on sample of 345 students of different specializations and grades. The questionnaire was put together ten questions. From first to sixth question was found out preferences from larger settlements to level of community. The rest of the questions explored information about students and their reasons.

Most of respondents (85,80%) preferred territory of the Czech republic than foreign countries. From foreign regions students chose European states (78,26%), the rest of the students chose advanced states outside Europe, mainly the United States of America(6,67%). Only few of students indicated some of other states. Olomouc's region won (39,71%) from the Czech republic, other was regions in Moravia (on the whole 71,89% students, except students, who chose Vysočina region). From the point of view negative preference of foreign countries the worst countries was chosen the United States of America (12,75%) and states with unstable political situation (Russia 7,83%), few developed countries (Dark Continent 6,96%), totalitarian and regions in war conflicts. From the Czech republic respondents chose as the worst preferred region Ústecký region (29,86%). As the second worst region was chosen Prague (28,70%).

The factor, which the most influence respondents was neighbourhood effect. Reason for preferences was reality, that respondent live in particular region, which he/she chose.

8.2 Klíčová slova

- behaviorální geografie
- sídelní preference
- regionální preference
- mentální mapa
- kraj
- okres
- obec

Key words

- behavioral geography
- settlement preference
- regional preference
- mental map
- region
- district
- community

9 Seznam použitých zdrojů

9.1 Použitá literatura

BRUGGER, W. (2006): Filozofický slovník. Naše vojsko, Praha, ISBN – 80-206-0820-6, 639 s.

DOWNS, R. M., STEA, D. (ed) (1973): Image and environment: cognitive mapping and spatial behavior. Aldine, Chicago, 439 s.

DRBOHLAV, D. (1989): Migrační atraktivita měst ČSR (a její motivační specifikace). Sborník ČSGS, č. 1, s. 5-18.

DRBOHLAV, D. (1990a): Regional and residential preferences of the population (example of high school students in three selected cities of the Czech republic). Acta Universitatis Carolinae, č. 2, s. 51-72.

DRBOHLAV, D. (1990b): Důvody regionálních a sídelních preferencí obyvatelstva ČR. Sborník ČSGS, č. 1, s. 13-29.

DRBOHLAV, D. (1990c): Migrační motivace, regionální a sídelní preference obyvatelstva – teoretická východiska v československé a zahraniční literatuře. Sociologický časopis, č. 5, s. 358-374.

DRBOHLAV, D. (1993): Behaviorální přístup v geografii. In: Sýkora L. (ed.): Teoretické přístupy a vybrané problémy v současné geografii. KSGRR, Praha, s. 31-41.

GOLD, J. R. (1980): An Introduction to behavioural geography. Oxford University Press, New York, 290 s.

GOODEY, B. (1971): Perception of the environment. University of Birmingham Centre for Urban and Regional Studies, Birmingham, 92 s.

GOULD, P. R., WHITE, R. R. (1968): The Mental maps of British school leavers. *Regional Studies*, č. 2, s. 161-182.

GOULD, P. R., WHITE, R. R. (1974): *Mental maps*. Penguin Books, Baltimore, 199 s.

HAMPL, M. (2002): Regionální organizace společnosti: principy a problémy studia. *Sborník České geografické společnosti*, č. 107, s. 333-348.

HOLUBOVÁ, V. (2005): *Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*. Academie, Praha, ISBN – 80-200-1351-2, 880 s.

HRDLIČKA, M. (1983): Preference sídelních prostorů Čech. *Demografie*, 25, č. 1, s. 48-58.

CHIODO, J. J. (1993): Mental maps: Preservice teachers' awareness of the world. *Journal of Geography*, č. 3, s. 110-117.

CHROMÝ, P. (2003): Formování regionální identity: nezbytná součást geografických výzkumů. In: Jančák V. et al. (ed.): *Geografie na cestách poznání. Sborník příspěvků k šedesátinám Ivana Bičíka*. Univerzita Karlova, Praha, s. 163-178.

LYNCH, K. (1960): *The Image of the city*. MIT Press, Cambridge, 200 s.

MONIOVÁ, E., KIČMEROVÁ, L. (2005): Zvítězila Praha, prohrál Jeseník. *Lidové noviny*, 1. února 2005, s. 15-20.

MRKLASOVÁ, M. (1988): Migrační a sídelní preference ústeckých středoškoláků. *Demografie*, č. 4, s. 323-328.

SAARINEN, T. F. (1987): Centering of mental maps of the world. Discussion paper, Department of Geography, University of Arizona, 41 s.

SIWEK, T. (1988): Území Československa očima studentů geografie. *Sborník ČSGS*, č. 1, s. 31-37.

SIWEK, T., BOGDOVÁ, K. (2007): České kulturně-historické regiony ve vědomí svých obyvatel. Sociologický časopis, č. 4, s. 1039-1053.

SLAVÍK, V., SEDLÁK, M. (1997): Sídlné a regionálne preferencie žiakov stredných škôl v Skalici. Acta facultatis rerum naturalium Universitatis Comenianae, č. 40, s. 39-54.

VACA, J. (2005): Doma nejlíp? To platí hlavně na jihu Čech. MF DNES, 9. února 2005, s. 12-13.

WERNEROVÁ, M. (2006): Percepce atraktivity a image krajských měst v Česku na příkladu vysokoškolských studentů z Českých Budějovic a Ústí nad Labem. Diplomová práce. KSGRR, Praha, 99 s.

WHITE, S. E. (1981): The Influence of urban residential preferences on spatial behavior. The Geographical Review, č. 2, s. 176-187.

9.2. Internetové zdroje

Český statistický úřad – ČSÚ [online]. © 2009, poslední aktualizace 12. 3. 2009 [cit. 09-03-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz>>

Mediální služby Newton – elektronický archiv deníku MF DNES [online]. © 2009, poslední aktualizace nevedena [cit. 09-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=960689>>

Města a obce – portál územní samosprávy [online]. © 1996-2008, poslední aktualizace nevedena [cit. 09-03-08]. Dostupné z WWW: <<http://mesta.obce.cz>>

Přílohy

Bakalářská práce obsahuje jednu vázanou přílohu – Dotazník: Sídlní a regionální preference studentů Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci, která slouží k upřesnění představy o prováděném dotazníkovém šetření.

Dotazník: Sídlní a regionální preference studentů Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci
POKUD NENÍ UVEDENO JINAK, VYBERTE VŽDY POUZE JEDNU VARIANTU!

1. Kde chcete po ukončení studií na Univerzitě Palackého žít?
- a) v ČR
b) v zahraničí
2. Kdybyste měl bydlet v ČR, vyberte kraj, který preferujete nejvíce a nejméně:
- NEJVÍCE PREFERUJI KRAJ:
.....
- NEJMÉNĚ PREFERUJI KRAJ:
.....
- Pozn. seznam krajů:
- a) Praha
b) Středočeský kraj
c) Ústecký kraj
d) Liberecký kraj
e) Královéhradecký kraj
f) Pardubický kraj
g) Karlovarský kraj
h) Plzeňský kraj
i) Českobudějovický kraj
j) Vysočina
k) Jihomoravský kraj
l) Zlínský kraj
m) Olomoucký kraj
n) Moravskoslezský kraj
3. V rámci nejvíce a nejméně preferovaných krajů, zvolených v otázce č. 2, napište okres/y, ve kterém/kterých byste bydleli nejraději a nejméně rádi:
- NEJVÍCE PREFERUJI OKRES:
.....
- NEJMÉNĚ PREFERUJI OKRES:
.....
4. V jak velké obci chcete žít:
- a) do 500 obyvatel
b) 501 – 2 000 obyvatel
c) 2 001 – 5 000 obyvatel
d) 5 001 – 20 000 obyvatel
e) 20 001 – 50 000 obyvatel
f) 50 001 – 1 000 000 obyvatel
g) nad 1 000 000 obyvatel
5. Pokud preferujete konkrétní obec, prosím, uveďte ji
.....
6. Kdybyste měl bydlet v zahraničí, zvolte stát (příp. i region), který preferujete nejvíce a nejméně:
- NEJVÍCE PREFERUJI STÁT/REGION:
.....
- NEJMÉNĚ PREFERUJI STÁT/REGION:
.....
7. Co rozhoduje o Vaší volbě v otázkách č. 2–6? (uveďte 1 nebo více možností)
- a) pocházím z dané oblasti
b) mám v této oblasti zajištěno bydlení
c) mám zájem zde pracovat (získat zaměstnání)
d) tento region/stát se mi líbí
e) jiné důvody (uveďte jaké)
-
8. Napište, prosím, obor a ročník Vašeho studia:
.....
9. Vaše pohlaví:
a) žena
b) muž
10. Uveďte, prosím, obec Vašeho bydliště:
.....

Děkuji za spolupráci!
Případné dotazy a nejasnosti:
Jan Kropáček, 3. ročník RG
E-mail: hochzlesa@seznam.cz
Tel: +420 731 381 842